

PRIJATELJ

1 9 3 4
JANUAR
LETO VIII

7

Kolektar za leto 1934 je priložen

PRILOŽEN JE PRVI
DEL KNJIGE H. G.
WELLSA BOJ
Z MARSOVCI

PRILAGODITELSTVO V LJUBLJANI
13. XII. 1933
Kraj, ———, pošl. ———

**NASLADA
JE SMUČATI
Z OPREMO
TVRDKE**

A. GOREC

D. Z O. Z.

**LJUBLJANA, Tyrševa cesta št. 1, poleg nebotičnika
SAMO PRVOVRSTNO BLAGO
IN ZMERNE CENE!**

ZAHTEVAJTE CENIK!

**OGLEJTE SI
ZALOGO V
TRGOVINI!**

II
45784

Ile tvoja samoveznica

je pa zares lepa. Odkar Ti dobavlja modne potrebščine trdka **Magdić**, si res eleganten in meni zelo všeč."

Pavel Magdić

modna trgovina

Ljubljana, Aleksandrova cesta

ima res lepo zalogo samoveznic, kravat, srajc, ovratnikov, rokavic, nogavic, klobukov in sploh vse, kar sodobna moda od gospoda zahteva.

Samoveznice zavijemo v poseben zavitek.
Tega darila bo vsakdo vesel.

030028621

Da boste lepi na plesu

si nabavite sebi primerno plesno toaleta. Pariške modele Vam nudi v veliki izbiri tvrdka

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Kupčija.

«Ali misliš odpotovati?»

«Da.»

«Ti — jaz bi prodal svoj kovčeg...»

«Kaj pa bom z njim?»

«I, kaj? Vse lahko spraviš vanj — srajco — hlače — suknjič —»

«In potem naj potujem nag, kajne?»

KLIŠEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 23.

4 generacije

že tiskajo lepe tiskovine

J. Blasnika nasl.

d. d.

UNIVERZITETNA TISKARNA

Litografija Offset tisk

Knjigotisk Kartonaža

Ljubljana, Breg št. 10-12

Telefon št. 21-19

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Zakonska idila.

Žena: «Daj, dragi, pojdi z menoj na izprehod, da se pokažem v svoji novi obleki.»

Mož: «Potrpi malo, draga, da si obrežem razcefrane rokave na suk-nji.»

Nesporazum.

— Moje ime je Piškur. Prihajam zastran vašega psa.

— Res?

— Res, gospod, vaš pes je hud in je že trikrat ugriznil mojo taščo.

— Ni mogoče! Prav žal mi je. Ali prosim vas, ne dolžite mene.

— Da bi vas dolžil? Kaj pa še! Še na misel mi ne pride. Jaz prihajam, da psa kupim.

Zgodovina.

«Kdo je bil oče Ludovika XV.?»

«Ludovik XIV.»

«A oče Franca Jožefa I.?»

«Franc Jožef 0.»

Zloba.

Starejša gospodična: «Povejte mi, gospod doktor, ali mi škoduje, če grem na ples.»

Zdravnik: «Na vsak način! Vi se morate veliko gibati, pa vam škoduje, če sedite.»

V šoli.

Učitelj: «Kaj se je važnega zgodilo leta 1483?»

Učenec: «Leta 1483. se je rodil Luther.»

Učitelj: «Dobro! A kaj je bilo leta 1487?»

Učenec: «Leta 1487? To leto je imel Luther 4 leta.»

Napačno razumel.

V kupeju II. razreda sedita dva potnika in gledata aeroplan, ki leti čez vlak.

— Še malo, pravi eden, pa bomo tudi mi leteli.

Drugi ga nekam čudno pogleda in mu zašepeče:

— Kaj ste tudi vi prišli sem s karto III. razreda?

Smola.

«Kaj pa je mamici?» vpraša Moric svojega očeta.

«Pomislí, kakšna smola», odvrne oče. «Ko je davi prišla štorklja tvojega bratca, je mamico ugriznila v nogo!»

«Strašno», pravi Moric žalostno. «Uboga mamica! Najprej tako hud porod, potem pa še sitnosti z nogo!»

Tudi on ima oči.

Inkasant: «Kaj pravite, da gospodarja ni doma? Saj sem ga malo poprej videl na oknu.»

Služkinja: «Je že... Pa kaj mislite, da on nima oči!»

Otroški spor.

«Kaj pa jokaš, Pepček? Ali ti Mirko ni dal pol jabolka.»

«O, saj mi ga je dal. Samo pol črva mi noče dati.»

Nekaj povsem novega — po učinku in vonju!

Milo Elida 7 cvetic! Veda pravi o njem: je voljno, neguje kožo in ima dosti maščobe. Žene, ki precej zahtevajo, pravijo: čudovito milo, vonj, kakršnega ti srce poželi... času primer-no tudi zato, ker je poceni.

ELIDA

MILO

Dvojčka.

Dva igralca v berlinskem gledališču sta bila res prijatelja. Njuno prijateljstvo je bilo tako iskreno, da sta imela celo skupno prijateljico Rino. In primerilo se je, da je eden izmed prijateljev odpotoval na gostovanje. Čez nekaj dni je dobil takole brzojavko od svojega tovariša:

«Rina rodila dvojčka. Moj je umrl.»

Kavalir.

«Gospod, vi ste stopili moji ženi na nogo, pa se ji niste opravičili. Seveda moram zahtevati od vas za-doščenje...»

«O, prosim. Tamle v kotu sedi moja žena. Pojdite k njej, stopite ji na nogo in se ji nič ne opravičite!»

Novi Adresar Ljubljane

obsegajoč 60.000 naslovov, stane Din 180.—

Dobiva se v knjigarnah in pri založništvu:

Tiskarna «GRAFIKA», LJUBLJANA, Resljeva cesta 4.

Zaradi tehničnih zaprek bo v **PLATNO VEZANA KNJIGA H. G. Welsa: Boj z Marsovcí, I. in II. del, PRILOŽENA PRIHODNJI ŠTEVILKI** dne 20. januarja.

V LETU

1934

samo pri
manufakturi

Souvan

LJUBLJANA
MESTNI TRG ŠTEV. 24

Birger Mörner:

RAKETE

Spomin na Strindberga.

Imel sem prijatelja, prirodoslovca in pesnika, ki mi je bil zelo drag. Le malokdaj sem prišel na njegov dom. Tako nisem nič vedel o njegovih družinskih razmerah. Le to, da se mu je pripetilo marsikaj neprijetnega, sem v mestu slišal. Takrat so namreč

vsi govorili o Strindbergovem ločitvenem procesu. Otroke je sodnik prisodil ženi in možu prepovedal priti z njimi v stik. Tako se je naselil sam v eni izmed malih hišic, tam daleč zunaj od Stockholma.

Dolgo ga že nisem videl in prišlo me je, da bi z njim govoril. Počakal sem, da se je vreme obrnilo in se odpravil na pot. Neko nedeljo popoldne sem se odpeljal iz Stockholma. Kmalu potem, ko je ladja odplula, sem zavil v kajuto, kjer je sedelo nekaj kmetov. Upal sem, da bom tam izvedel, kako bi na najlepši način prišel do Strindberga.

Res je bil med njimi tudi eden, mlad kmet, ki je prebival blizu njega. «Moje sani čakajo v najbližjem pristanišču», mi je mirno rekel. «Prav rad vas vzamem s seboj.»

Z veseljem sem se odločil, da pojdem z njim.

Kmalu nato sva se že vozila ob mirnem obrežju. Pred nami se je solnce potapljalo krvavo rdeče v morje in metalo svoj izpreminjajoči se odsev po zarjavelem kmetovem obrazu.

Iznenada se je ozrl k meni: «Ali ste zdravnik, gospod?»

«Ne,» sem začudeno odvrnil, «zakaj pa mislite to?»

Kmet je potegnil iz pipe. «Ker bi ga morda potreboval!» je pridušeno dejal.

«Ali je bolan?» sem ga hitro vprašal.

On pa je odkimal. «Na telesu — — — ne. Ampak tu — — —», pokazal je na glavo, «— — tu morda!»

Nasmehnil se je:

Tudi jaz sem se nasmehnil. Že iz Stockholma sem vedel, da so se ljudje iz Strindbergove okolice dostikrat tako izražali zaradi pesnikovega čudnega vedenja.

«Kako pa se to kaže?» sem ga nad vse radovedno vprašal.

«Hm,» pomaknil je čepico nazaj, »vidite, zadnjič je napeljal bakreno žico, kakršna je pri brzotoku, okoli dreves pred svojo hišo. Prave zanke je napravil. Ko sem ga potem vprašal, je rekel, da so to vrvi, ki love elektriko.»

Nekaj časa je možak molčal. Potem pa je iznenada rekel: «In letanje po obali. In veliki, rdeči ogenj.»

«Kako pa je bilo to?» sem spet vprašal.

«Hm, gospod, tisto z letanjem se pogosto dogaja.» Kmet je počasi prižgal ugaslo pipo. «Zdaj je pač ločen od svoje žene. K otrokom tudi ne sme več priti. Prav pa to tudi ni. Vsaj vsak teden enkrat pride k meni z denarjem. Potem ga moram voziti ob obali prav do tja, odkoder se vidijo na drugem bregu stockholmski pomoli, mimo daljne kopice hiš, tja do malih koč. Tam nekje je hiša, kjer stanuje njegova žena z otroki. Potem skoči z voza. Na bregu se ustavi in strmi tja. Časih dežuje, gospod, toda on stoji vendar na obali in strmi, strmi. Nekoč je zadržala tako huda nevihta, da so se mi začeli konji plašiti. Dosti dela sem imel, preden sem jih ukrotil. Ko sem spet utegnil pogledati za njim, sem videl, da je stal še zmeraj tam. Med bliskanjem in nalivom, in z rokami je mahal okoli sebe, kakor bi nekaj iskal.

Časih, ko se voziva domov, govori sam s seboj zadaj na saneh. Toda nikoli ga ne morem razumeti!»

Kmet je za trenutek umolknil in spustil konje. «Najbolj noro pa je bilo tisto z rdečim ognjem!»

«Pomislite, gospod, — na sveti večer pride k meni in mi reče: 'Jörensén, mi reče, vem da bi rad doma praznoval sveti večer. Toda jaz ti plačam danes dvojno ceno. Pojdi in zapreži!' Jaz sem siromak in žena mi je migala, naj mu ne odrečem. Pa sem mu rekel: 'Da, gospod!' in 'Dobro, gospod! Kam pa pojdeva?' 'Kakor zmeraj!' mi odsekano odgovori in že je zlezal na sani, preden sem še utegnil prav zapreči. Žena mi je še pomagala, ko sem konjema natikal komat, potem sva pa šla.

Med potjo sem se spomnil, da mi je žena vtaknila v žep nekaj smotk, ki sem jih dobil za božič. Vzel sem eno iz tobačnice in segel po vžigalici. Že sem vzel povodec v levico in hotel v miru prismočiti svojo travico, tedaj pa zarjove za mano: „Ali si znorel? Ali mi vržeš smotko stran!“ In ko ga še presenečen gledam in ne vem, kaj naj rečem, pokaže z roko hitro na zavitke, ki jih je prej naložil na sani, in mi pravi svareče: „To je sam smodnik! Strelni prah! Bombel!“ Lahko si mislite, gospod, da mi ni bilo prav prijetno pri srcu. Trdno sem sklenil, da bom tisti večer peklensko pazil.

Ko sva prišla tja, je vzel nekaj palic in jih zasadil v tla. Postavil jih je naravnost pokoncu in nekaj preizkušal in preizkušal. Potem si je mirno prižgal smotko. Meni je kar srce zastalo, ko sem pomislil, da utegneva zdaj zdaj odleteti v zrak!

Ilja Ehrenburg:

Hlače, jopič in...

Kadar si stari mornarji prihranijo nekaj denarja, si kupijo hišico, ki jo ovija trta in bršljan. Tam oficijelno uživajo svojo družinsko srečo. Delajo se, kakor bi redili kokoši, se igrajo z vnuki in vdihavajo vonj fižola.

Tako se končujejo romani usmiljenih pisateljev.

Pokaže pa se, da so stari mornarji prav posebno pusti. Ne morejo se uživati. Mučijo otroke in kokoši. Celo zaradi fižola godrnjajo. Le oglejte si jih! Katran in morske rastline imajo zanje prijetnejši vonj. In zgodbe! Če slišijo o tajfunu ob 47. stopinji ali o klicu mornarskega pomočnika: „Kapitan, pitne vode ni več!“ začno kokoši ogorčeno kokodakati: „To postane sčasoma dolgočasno, gospod, prav dolgočasno! Osnajte rajši kurnik, če že ne morete leči jaje!“

Pisatelji imajo sedaj v Moskvi veliko hišo: Hercegov dom. Tam imajo vse, česar si poželee: disputacije, krimsko vino, senčnato mesto. Vse je postalo izredno solidno. Pisatelji izdajajo svoja »zbrana dela« in založniki jih opremljajo z lično vezavo. Honorarji so se zvišali. Pisatelje lahko vidiš po dobrih restavracijah, na dirkah in celo po zdraviliščih. Izkratka, rožice jim cveto. Do tega imajo tudi pravico.

Lansko poletje sem sedel pri steklenici krimca v domu pisateljev in se z veseljem spominjal davno minilih let. Vnučkov še nimamo in se zato lahko izognemo zgodbi o tajfunu. Res je, vnuki doraščajo. Romantično ginjenost zaničujejo. Zgodovina se začneja zanje leta 21., ko so popravili kanalizacijo in je državna zaloga izdala prvi roman. Seveda imajo prav in spoštujem jih na vsak način. Vino pa smo brez njih pili.

Tako smo se lahko v dovoljni meri spominjali tistih lepih let, ki jih bo imenoval zgodovinar mrka, tragična ali usodna. Mi imamo pravico do drugačnih nazivov, saj jih nismo študirali, ampak doživeli. Bila so polna junaštva. Morda bo, ko nas ne bo več, ko se od samega kokošjega kokodakanja ne bomo več spoznali — morda bo tedaj izmed nas kdo popisal ta ne navadna leta. Zdaj so še preblizu, da bi nam bila lahko bajke, že predaleč, da bi mogli o njih govoriti, kakor govorimo o navadnih koledarskih letih.

On pa je docela mirno podžgal svojo smotko ob eni izmed palic in res se je spak sprožil in odletel s strašnim pokom kvišku. Hitro je skočil za grm. Šele ko se je vse docela stemnilo, je prišel nazaj, prižgal drugo svečo in skočil spet za grm. Tako je zažigal celo uro. In nad sivim morjem so prasketale rdeče, višnjeve in zelene kroglice, ognjena kolesa in ne vem, kaj še vse. Res, lepo je bilo!

Ko pa je vse pogorelo, je skočil spet na voz in rekel: „Domov!“

In med vožnjo je iznenada stopil kvišku in me vprašal:

„Jörensens, ali misliš, da so videli?“

Počakal pa ni, da bi se obrnil, in ko sem se ozrl, je bil spet v dve gube zvit in glava mu je ležala na prsih. Tako sva prišla domov, gospod!»

(Prevel B. R.)

Zato nečem zdaj govoriti o čudovitih zimskih nočeh, ko je bil Kremelj, kakor pravi pesnik Pasternak, sredi zamrzle in lačne Moskve plavajoča ladja, ki je gnala zgodovino naprej.

Ne, pripovedoval bom o najneumnejši stvari: o hlačah.

Jeseni leta 1920. sem bežal z Wrangelskega Krima v Moskvo. Bila je to zelo dolga in vesela vožnja. Peljal sem se na ladji, natovorjeni s soljo. Potoval sem z avtomobilom, z oklopnim vlakom, v ogrevalnici. Po treh ali štirih tednih sem slednjič prispel v Moskvo. Preden sem se preskrbel, sem že bil priredil literarni večer in našel celo sobo. Vodil sem stroške gledališča po vsej republiki in pri napravljanju velikanskih načrtov nisem zaostajal za drugimi. Lepo bi bil lahko živel, pa so me pri tem ovirale hlače. Kaj hočemo, vse se obrabi: obleko, ki sem jo bil kupil v Parizu tik pred revolucijo, sem ponosil v letih zgodovinskih viharjev. In tovarna ladja s soljo jo je dokončno zmrevarila. Suknjič se je še nekako držal, hlače pa so kar narazen lezle. Nosil sem poletni plašč, ki je močno spominjal na ogoljeno spalno haljo. A s plaščem sem se nazadnje zadovoljil. Zebe? Se ne da nič pomagati, takšno je naše podnebje. V moji sobi ni bilo peči in čez noč se je naredila na vodi v vrču ledena skorja. Toda hlače! Ali more odrasel človek živeti leta 1920. brez hlač? Po temeljitem preudarku sem moral to vprašanje zanikati. Življenje je postalo zelo zamotano.

Kdo ve, kako bi se bilo to končalo, ko bi mi nekdo ne bil nasvetoval: »Pojdite h Kamenevu, ta bo vse uredil!«

L. B. Kamenev je bil tedaj predsednik Moskovskega sveta in Moskovčani so ga imenovali v šali »lord-mayor«. Dolgo sem se trudil za avdienco. Končno mi je rekla usmiljena tajnica, ki je opazovala moje previdne kretnje in najbrže ugenila, da je stvar nujna: »Jutri ob treh vas bo tovariš Kamenev sprejel.«

Srčno sem stopil v pisarno in sem se seveda takoj zmedel. Kamenev me je sprejel zelo ljubeznivo. Čeprav sem bil takrat v literaturi začetnik, je govoril z menoj o mojih pesmih; vprašal me je, ali delam in kaj. Pogovor je bil torej čisto literarne narave. Čutil sem, da se moram osrčiti, pa se nisem mogel. Besede »hlače« ni hotelo biti na dan. Kamenevljeva pisarna je bila v poslopju Moskovskega Sovjeta (prej hiša generalnega guvernerja). Patetična okolica se ni prav nič ujemala

z mojimi vsakdanjimi sanjami o hlačah. Kako morem človeku, ki ima posla s svetovnim gibanjem, pojasniti, da so se mi hlače obrabile?

Nastal je silno mučen odmor. Slednjič sem jecljaje izgovoril banalno besedo...

Kamenev me je bodril: «To bomo že uredili.» Opažoval me je in je rekel: «Saj ne potrebujete samo obleke, ampak tudi zimskega plašča», in mi je dal listek za vodjo neke oblačilnice. Mladostno in ponosno sem stekel na ulico. Zdelo se mi je, kakor da imam z listkom tudi že hlače.

Drugo jutro sem zgodaj vstal in odšel v oblačilnico. Z lahkomiselnostjo človeka, ki se mu smehljaja sreča, sem vprašal: «Kje dajejo tukaj nakazilo za obleko?» Nihče mi ni odgovoril. Le neki usmiljen starček mi je pokazal ogromno vrsto ljudi, ki se je vlekla kakor kača po Mjasnickaji: «Tam, mislim.» Ne pomaga nič, razumel sem razdaljo med koščkom papirja in mojim hrepenenjem po hlačah in se pokorno pridružil vrsti.

Zeblo me je, če sem stal. In izdajalsko sem pozabil na hlače in jel sanjariti o plašču. Zvečer sem se približal mnogo obetajočim vratom...

Kamenevjev listek je bil lakoničen, vzvišen in abstrakten kakor pesem. Na njem so bile štiri besede: «Ehrenburga je treba obleči.» Vodja je melanholično vzdihnil: «Malo obleke imamo, tovariš. Izberite: plašč ali obleko.» O, to vam je bila izbira! Nikoli v življenju nisem stal pred takim dvomom. Po dnevu, ki sem ga prebil v mrazu, sem bil bolj za plašč. In že sem hotel reči: «Pa prosim prav toplega.» A zmagalo je častihlepje in odgovoril sem odločno: «Hlače.» Dobil sem nakaznico za obleko.

Videl sem že, da papir ni blago, in vsemu nadaljnemu se nisem čudil. V razdeljevalnem prostoru, kamor so me poslali, sploh ni bilo moške obleke, namesto te so mi ponudili žensko obleko ali dežni plašč. Le nasmehnil sem se grenko, nato so me poslali v drug razdeljevalni prostor. Tam so našli obleko, namenjeno najbrže kakemu pritlikavcu. Po dolgem iskanju sem končno dobil, kar sem želel. Oblekel sem hlače in začel novo življenje. Takoj sem napisal cel venec pesmi, napravil deset novih načrtov za množstvene predstave za otroke republike. A mraz je dosegel 20 stopinj pod ničlo in zeblo me je. Celo v svoji mladosti je bila moja domača halja določena za pariško jesen, in ne za moskovsko zimo. Tekal sem po Moskvi in iskal plašča. Na Suharijevki so prodajali nekaj lepih kosov obleke od žrtev zgodovinskega prevrata, a celo raztrgan kožušček je stal deset tisoč rubljev. Jaz pa sem dobival le poldrugo porcijo kruha in navdušenje. Bili so srečni časi, ko smo živeli, čeprav sploh nismo videli denarja. Imel nisem niti listnice niti denarnice in v žepih nove obleke so bili le mandati, načrti, stara pipa in včasih košček kruha, ki ga na obisku nisem bil použil, ampak vzel s seboj, kakor zbirajo neverice v drevesni duplini zalogo orehov.

Imel sem srečo. Dva dni pozneje sem srečal neko sumljivo človeče, ki mi je ponudilo kratek kožušček za sedem tisoč rubljev. To je bilo skoraj zastoj. Prodajal sem svojo porcijo kruha za dva tedna in kupil kožušček. Bil je umazan in je smrdel, meni pa se je zdel kakor plašč iz hermelina, ki ga je nosil kak Velasquezov junak. Takoj sem ga oblekel in hotel iti na diskusijski večer. Šlo je za vprašanje: Katera vrsta gledališča je primernejša za otroško psihologijo? Tedaj me je zadržala žena. Pokazalo se je, da je ni prav nič mikalo postati prezgodaj vdova. Ne mislite, da je šlo za bakterije! Nevarnost legarja smo prav tako zaničevali kakor intervencije inozemskih armad. Ne,

zanimal jo je veliki odtisk na mojih prsih: kožuh je bil vojaški. Oh, lopov! Mar ni stal sedem tisočakov? Kaj me ni oropal sedmih funtov kruha? Podteknil pa mi je kazenskopravno dejanje. Zavzdihnil sem in slekel plašč. Dovolj je močnih vtiskov! Že dvakrat so me imeli za čekista in enkrat za Wranglovega agenta. Boljše je kihati, pa se mirno baviti z lutkami. Moja žena pa ni bila zaman konstruktivistična slikarica. Našla je izhod.

Drugi dan sem prodal oves in odšel v trgovino «ne-normiranih» proizvodov. V Moskvi je bilo takrat na stotine teh skrivnostnih prodajalnic. Dovoljeno je bilo prodajati tam vse mogoče nepotrebne stvari: oblate za kemični čaj, lesene žlice, zmrzla jabolka, krtače in mazilo za snaženje nožev. Tam sem kupil barvo za usnje. Moja žena je navdahnjeno zamežala na eno oko in z vajeno roko segla po čopiču. Seveda je najprej zamazala izdajalsko znamenje. Suknja se je od trenutka do trenutka lepšala. Izpremenila se je v črno šofersko suknjo. Njena vojaška preteklost je bila za vedno pokopana. A joj! Usnje je hlastno vsrkavalo barvo. En rokav je ostal nepobarvan, imela pa nisva več ne kruha ne ovsu. V črnem jopiču z rumenim rokavom si nisem upal na cesto.

To pot mi je priskočil na pomoč «gledališki oddelek». Vsi so vedeli, da bodo danes delili blago. Tajnica cirkuškega oddelka me je presunila s senzacionalno novico: «V glasbenem oddelku so delili včeraj kokoši, po eno na osebo. Danes torej pri nas...» Človek je malenkosten in slab, čez dan mi je večkrat prišla na misel kokoš... Slednjič je napočila ura delitve. Tajnica cirkuškega oddelka se je bila iz previdnosti izmuznila: dobili smo po eno škatlo loščila za čevlje.

Žalosten sem prinesel loščilo domov, moja žena pa se ga je razveselila. V trenutku je prepleskala rumeni rokav mojega jopiča z loščilom za čevlje. Zdaj sem lahko ošabno stopal v črni suknji, kakor pravi snob. Toda čakale so me nove preizkušnje: loščilo se ni hotelo posušiti. Zaman sem čakal dva, tri dni. Ko je snežilo, je jela suknja izgubljati barvo. Pomazal sem nekaj dam. Začeli so se me bati. Vsakega sem moral posvariti: «Prosim, hodite na levi strani, na desni izgubljam barvo.»

Kljub temu pa sem v mrzlih nočeh lahko hodil po moskovskih ulicah. Nikoli ne bom pozabil teh izprehodov. Takrat so se ljudje mnogo izprehajali in veliko sanjarili. Noči so bile temne. Snega niso odvažali. Naraščal je v skrivnostne kupe. Ljudje so hodili po sredi ceste: po pločniku je bilo gladko, hodili so počasi, v gručah, kakor karavana po puščavi. Govorili so o najnavadnejšem — o hlebu kruha — in o najbolj vzvišenem. Mislili smo takrat, da je stari svet docela izginil pod snegom in da prodiramo zamišljeno, drug za drugim in med kupi snega, skozi blestečo revščino v novi svet.

Najbrže bo kmalu kdo o tem poročal; tedaj boste razumeli, zakaj si drznem pisati o neumnih hlačah.

Prevedel I. T.

Hans Rösler-Ivan Vuk:

RAZPOSAJENOST

Robert Haugh je stopil pravkar iz restavracije, ki je slovela po dobri kuhinji. Obstal je za trenotek na pragu v nekakšni podzavestni negotovosti, kaj naj stori oziroma ali naj krene domov ali še na izprehod.

Natikal si je počasi in razmišljeno rokavice. Nenadoma pa so se mu oči ustavile na mladi dami, ki je stala pri vratcih modre limuzine in jih izkušala odpreti. Bilo ji je kakšnih dvajset let. Njene velike oči so nervozno in razposajeno begale sem in tja in otroški obrazek je bil nežno rožnat in bel. Vratca limuzine se niso dala odpreti.

Robert Haugh se ji je približal.

«Smem pomagati?»

«Če ste tako ljubeznivi», je rekla.

Pritisnil je krepko na kljuko, in glej, vratca so se odprla. Mlada dama je sedla k volanu. Nekoliko se je obotavljala, nato pa rekla:

«Ali vas smem povabiti?»

«Prosim.»

«Kam?»

«Kamorkoli.»

Motor je zabrnel. Limuzina je drevila po živahnih ulicah, preko širokih trgov in se izgubljala v mraku predmestja. Robert Haugh se je smehljaj, ko je videl nervozne kretnje mlade dame pri volanu.

«Kam peljete? je vprašal.

«Na konec sveta», je odgovorila.

«Hvaležen sem vam za ta izlet.»

Pogledala ga je z velikimi očmi. Videl je v njih lepoto dekleškega ognja. Resno je rekla:

«To ni izlet. To je beg!»

«Beg?»

«Da.»

«Pred kom pa bežite?»

Nič ni odgovorila. Le vožnjo je še pospešila. Od daleč je prihajala svetloba mestnih luči, kakor bi se poslavljala od dirjajoče limuzine in dame pri volanu. Širok gozd se je pojavil pred njima. Hipoma je prišla za zavoro in naglo potegnula za ročaj. Motor je obstal kakor zadavljen.

«Kaj vedno tako zaustavljate?» se je smehljaj Robert Haugh.

«Vedno. Zakaj prašate?»

«Ker se mi avto smili. Vi pozabljate, da je treba tek motorja prej izključiti.»

«Vsak je vajen svoje tehnike.»

«Gotovo. Oprostite.»

Mlada dama je zardela, ga nekako neodločno pogledala in rekla:

«Nekaj vam moram priznati.»

Robert Haugh je čutil zadrego v njenem glasu in se vljudno nasmehnil:

«Prosim.»

«Pomagati mi morate.»

«Z veseljem.»

Obotavljala se je še nekoliko.

«Bojim se priznati.»

Rahlo je položil Robert Haugh svojo roko na njeno ramo.

«Kaj je tako hudo?»

«Da. Zelo hudo... Ukradla sem nekaj.»

«Ukradla? In zakaj to meni priznavate?»

Sklonila je glavo.

«Ker vam zaupam. Ker hočem popraviti. Neumnost sem naredila, ne vem, kaj mi je bilo. A nisem se mogla brzdati. Pa ste prišli še vi. In ste mi celo pomagali. Tako z lahkoto je vse šlo.»

«Kaj ste pa vendar ukradli?»

Solze so ji stopile v oči. Tako dražestno so jih osvetlile, da Robert Haugh ni mogel odmekniti svojih oči. Glas ji je drhtel:

«Avto.»

«Tega tukaj?»

Pokimala je.

«Ali mi boste pomagali? Vrniti ga je treba. Vse bom storila, kar zahtevate.»

«Vse?»

«Vse.»

Ponovil je in jo nenadoma prijel. Stisnil je njeno glavo v svoje roke in jo poljubil na ustnice, ki so bile od solz vlažne. Brez volje se je stisnila k njemu. Nato pa se je naglo iztrgala.

«Kaj si vendar vse upate?»

«Kaznoval sem vas za vaš greh.»

«Nimate pravice.»

«Ali bi vam morda bilo ljubše, ko bi vas lastnik tega avtomobila tako kaznoval?»

«Ljubše», je rekla ključevalno in njene oči so se ježno zablistale. «Vsaj upravičen bi bil.»

Robert Haugh pa je dekle zopet objel in jo poljuboval, poljuboval...

«Ali...» se mu je izkušala izviti.

«Molči, molči, ljubljena», je rekel. «Že med vožnjo sem se radoval tega priznanja. Že tedaj, ko sem ti bil odprl vrata.»

Vsa onemela je obstala.

«Mar si vedel, da avto ni moj?»

«Seveda sem vedel.»

«Kako?»

Smehljaj se je in jo objel:

«Ker je moj, kakor si sedaj ti moja.»

*

Kurt Tucholsky:

Domisleki z vseh strani

Švedski risar Albert Engström je dejal o nekem svojem liku: Tako je škilil, da je ob sredah obe nedelji hkrati videl.

*

Če poznaš nekoga že pet dni in mu rečeš: «Vi imate takšen in takšen značaj — torej boste doživeli takšno in takšno usodo»: tedaj tega ne verjame.

Če mu pa prerokuješ iste stvari iz dlani: potem verjame.

*

Če hočeš koga pravično oceniti, se zmerom samo vprašaj: «Bi ga maral za šefa —?»

*

Debelega župnika iz Bretagne je zadnjič srečal nekdo od njegovih faranov pred zelo obiskovano hišo z veliko hišno številko. «Toda gospod župnik,» je dejal vernik, «kaj v take hiše zahajate —?» «Kako si le morete kaj takega misliti o meni!» je odvrnil pobožni mož. «Samo svoj dežnik sem bil pozabil, pa sem šel ponj.»

*

Nemčija je anatomska čudo. Piše z levico, dela pa z desnico.

*

Zaradi slabega vremena se je nemška revolucija izvršila v glasbi.

*

Nomeščenež živi od svoje skromne plače, kakor tudi od neomajnega prepričanja, da bi obratovanje brez njega obstalo.

*

Hudi socialni kritiki so v svojih ne-domovinah zelo priljubljeni, da le niso boljševiki. Sicer pa je Nemcu všeč, če Američan ameriško kulturo razbija; zmerom smo se zelo zanimali za svobodo drugih.

*

Obiskal je vsako premiero — ne iz ljubezni do umetnosti, ampak zato, da je lahko prvi rekel: Ne.

*

Angleščina je preprosta, a težak jezik. Sestoji iz samih tujk, ki se napačno izgovarjajo.

*

Mnogi kritiki imajo doma tako grde žene. In zaradi tega imajo mnoge igralke tako visoke plače.

*

Holandci hočejo mir; Francoz ne mara vojne; Anglež spričo kakih okoliščin ne mara miru; in Nemec želi, da bi drugi začeli vojno z njim.

*

O ljubosumnosti: Rekel sem Germaini: Nocoj sem sanjal o tebi — ampak kako! Ona je namrgodila čelo: «Alors tu m'as trompée avec moi!» je rekla. («Torej si me prevaril z menoj!»)

*

Nosil je svoje srce na dlani. In ni odnehal, dokler mu ni zobala z dlani.

*

Katoličan in Žid sta se pogovarjala o verskih vprašanjih.

«Nečesa pa le ne morem razumeti,» je dejal katoličan. «Kako more izobražen človek verjeti, da so šli Židje skozi Rdeče morje?»

«Mogoče imate prav,» je dejal Žid. «A kako more kdo verjeti, da je Kristus od smrti vstal?»

«To je kaj drugega,» je rekel katoličan. «To je res.»

*

Nemec si izmisli; Italijan izumi; Anglež prenese v prakso; Američan kupi patent; Japonec posname; Španec tega sploh ne mara imeti; med Norvežani se počasi raznašajo o tem govorice — in Francoz imenuje vse te udeležence za člane Reaumurjeve akademije. Nato spiše strmeči Nemec bibliografijo te zadeve.

*

V Evropi si enkrat državljani in dvaindvajsetkrat inozemci. Kdor je modrijan: triindvajsetkrat.

*

Danci so bolj skopušni od Italijanov. Španke se laže vdajajo prepovedani ljubezni kakor Nemke. Vsi Lit-

vanci kradejo. Vsi Bolgari smrdijo. Romuni so pogumnejši od Francozov. Rusi poneverjajo denar. Vse to ni res — a vse to bomo brali v prihodnji vojni.

*

Ukazano je bilo narodom, naj narišejo krog.

Američan je prišel s strojem za črtanje kroga, «the biggest of the world»; Anglež je prostoročno narisal skoraj popolnoma neoporečen krog; Francoz bogato okrašen oval; Avstrijec je rekel: «Beži no — kaj bi si belil glavo!» in je prekopiral angleški krog; Nemci so poslali tisočšestindevetdeseterokotnik, ki je bil videti skoraj kakor krog; pa ni bil.

*

Nemec vpraša: Kaj je ta človek? Američan vpraša: Koliko je vreden? Francoz vpraša: Iz kakšne družine je? Dunajčan vpraša: Kje piše?

Budimpeščan sploh ne vpraša: pozna ga in mu je dolžan.

*

Po grehu Francoz pozabi žensko, Anglež se poroči z njo, Romun ji najde moža, Nemec se začne tožariti z njo in Američan se poroči z njo poprej.

*

Tujec sedi na Lidu in sanjavo gleda v večerno zarjo lagun. Prav. Pa ga nenadoma potrepelja nekdo od zadaj po ramenu. In ko se je tujec obrnil, je stal pred njim zelo lep mladenič, ki je pokazal z desnico na vodo in pojasnil: «Il mare!» (To je morje!) In nastavlil levico za napitnico.

(Zbral in poslovenil M. K.)

Za nekaj prijaznih besed, ki jih privoščite svojim prijateljskim družinam, Vam damo tole knjigo. Priporočajte jim, da si naroče za prihodnje leto revijo «Prijatelj» in 11 leposlovnih knjig (1100 str.). Če nam pridobite enega naročnika, dobite krasni roman «Marfa», za štiri naročnike knjižno polico.

STROJ IN ČLOVEK

Če opazujemo človeka, ki je telesno in duhovno zdrav, ne bomo mogli nikoli določiti konca njegovega življenja. Vse bodo samo slepa ugibanja, toda natančnega roka, kdaj bo umrl, ne more preračunati niti najpopolnejša znanost. Če je pa človek nagnjen k tej ali oni bolezni ali pa vrsti bolezni, postane stvar docela drugačna. Dober zdravnik lahko v takem primeru pove s precejšnjo zanesljivostjo: »Če se ne boste zdravili, se kar pripravite, da boste živeli samo še toliko in toliko let.»

Tako je tudi s civilizacijo človeške družbe. Socialni zdravniki preiskujejo že dolga leta simptome družbine bolezni, ker je več kakor očitno, da je družba bolna. Ta bolezen se dobro čuti v sedanji gospodarski krizi, brezposelnosti, propadanju morale, naraščanju števila zločinov, uporih in drugih, tudi znatnejših vsakdanjih pojavih. Če psihološko pogledamo, so vsi ti pojavi med seboj tesno zvezani in imajo isti skupni vzrok. Tudi v socialnem zmislu pomenijo eno in isto bolezen. Bolezen torej obstoji in vsak etično in socialno zdrav človek jo čuti.

Zdaj pa pride vprašanje, ali je ta bolezen smrtno nevarna? Ali bo ta bolezen uničila sedanjo civilizacijo? V čem je ta bolezen in kje tiči njen vzrok?

Seveda ne bomo mogli odgovoriti do vseh podrobnosti na vsa ta vprašanja, ker bi morali v tem primeru napisati debelo knjigo. Pokazali bomo samo na nekaj nepobitnih dejstev, ki živo slikajo sedanjo stopnjo civilizacije in njena nova prizadevanja, pa tudi vse posledice tehnokracije.

Tehnokracija je nov izraz sodobnega človeštva. V enem oziru je malik sedanje civilizacije, v drugem pa socialna bolezen. V teorijskem zmislu pomeni prizadevanje civilizirane družbe, da bi napravila življenje preprostejše, lažje, cenejše in lepše. Z drugimi besedami: to je vlada tehnike, kjer je človek samo gospodar, ne pa suženj. Ta vlada tehnokracije, ki se ji čedalje bolj bližamo, bi morala biti moderen raj na zemlji. Ljudje bi delali zelo malo. Namestu njih bi opravljali skoraj vse delo tehnični izumi: stroji, mehanizmi, avtomati, električni jekleni ljudje — roboti —, radijski valovi s pomočjo posebnih aparatov

Ali naj človek uniči vse, kar je sam ustvaril?

in drugi plodovi človeškega duha. Kmetu bi obdeloval zemljo stroj, namestu delavcev po tvornicah in rudnikih bi delali stroji, namestu uradnikov v pisarnah spet stroji, prav tako tudi namestu služkinj in slug po hišah. Stroji bi tudi zidali hiše, ki bi segale do oblakov, in naposled bi celo mislili namestu človeka. Človek pa bi po vseh teh izumih samo nadzoroval svet in delo in tako privedel civilizacijo do viška razvoja. Take perspektive tehnokracije so vabljive tudi za najbolj črnogledne učenjake, in vsakdo, ki bi o njih vsaj malo mislil, bi pritrdil, da so mogoče in da bi pomenile pravi raj na zemlji. V njih prilog govore tudi dejstva iz naše nedavne preteklosti. Če se spomnite, kako so živeli naši dedje, in če primerjate njih življe-

nje z našim, boste najbolje videli, kakšne velike usiuge je napravila tehnika človeštvu.

Če pa pogledamo svet s povečevalnim steklom, ki ni treba, da bi kaj dosti povečevalo, bomo uvideli, da ni vse tako lepo, kakor bi si mislili. Narobe! Prizadevanje po ustvarjanju raja je skoraj palnilo človeštvo v prepad. Vzemimo samo elektriko. Do tistih dob, ko elektrika še ni bila praktično uporabna, so dali vrelci nafte ljudem dosti zaslužka, saj so delali z vso paro. Tudi pozneje, okoli leta 1885., ko je dinamamo že lahko produciral 250 kilowattov, elektrika še ni bila nevarna. Toda dandanes, ko lahko ena sama električna centrala proizvaja 150.000 do 200.000 kilowattov ali pa še celo več, dandanes, ko je postala elek-

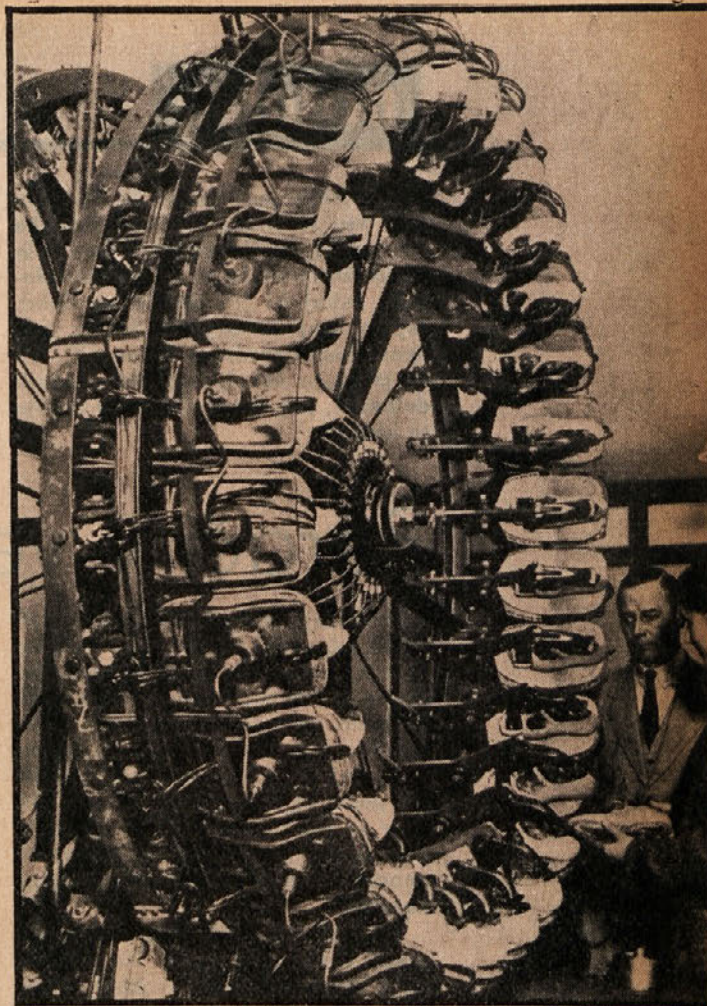
trika praktičnejša in bolj higienska, je vzel stroj delo nešteti ljudem. Stroji v tvornicah so že tako izpopolnjeni, da jim nadzorstvo človeka skoraj ni več potrebno. Medtem ko je moralo delati časih po sto ali več ljudi v tekstilni tvornici za statvami, opravljajo dandanes to delo trije nadzorniki in — stroji. Do pred dvajsetimi leti industrija čevljev še ni bila razvita. Takrat so delali samo čevljarji in čevljski pomočniki. Dober delavec je lahko napravil na teden največ pet parov čevljev. To pomeni, da je bilo treba zaposliti dosti ljudi, da so dobili vsi zemljani svoja obuvala. Dandanes pa napravi en sam stroj na teden čez 8000 parov čevljev. To pomeni, da nadomestuje 1600 delavcev. Medtem ko so časih potrebovali v vsakem večjem uradu po dvajset pisarjev, opravljajo dandanašnji to delo tri stroje-piske, en blagajnik in en tajnik s pomočjo pisalnih in računskih strojev in kartotek.

Daleč bi prišli, če bi vse napisali, koliko zla je napravila tehnokracija in z njo združeno poenostavljenje dela. Vselej bi prišli do istega zaključka: to, kar dela civilizacijo za civilizacijo, je ustvarilo tudi socialno bolezen, krizo delavstva in krizo morale. Civilizacija je uvedla vlado tehnike, ustvarila je nadprodukcijo vseh izdelkov, toda zato je morala tudi vreči delavca na cesto. In ta

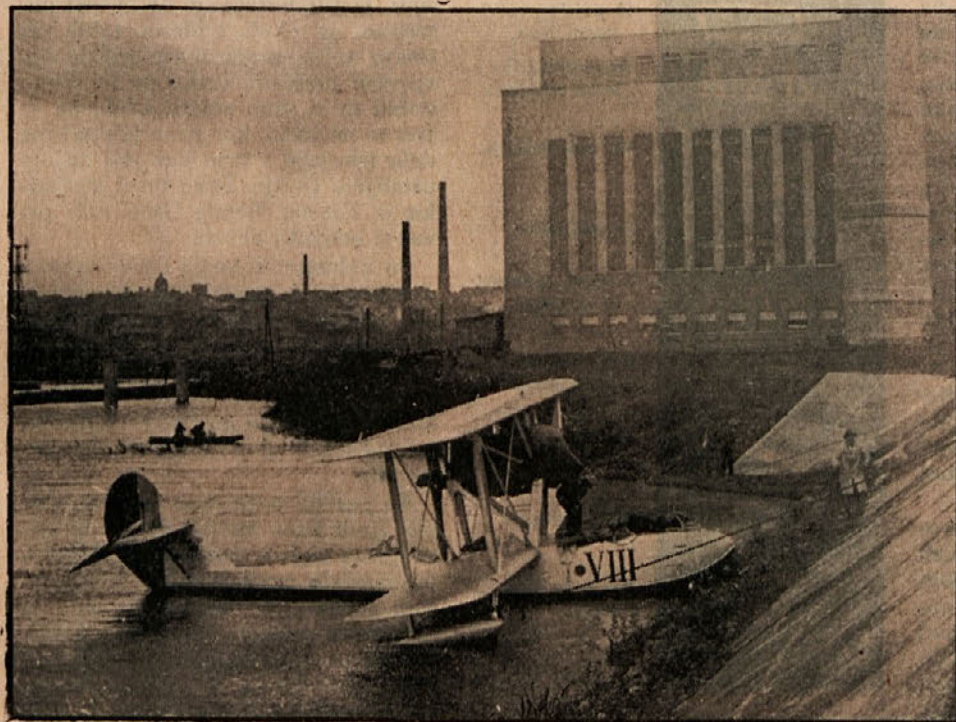
delavec, preprost ali učen, stvarnik civilizacije, je ostal na cedilu. Ostal je na cedilu z zaslužkom, ostal je na cedilu z življenjskimi potrebščinami — dasi jih je na drugi strani v izobilju in jih uničujejo.

In kakor pri vseh boleznih, iščejo socialni zdravniki tudi pri tej bolezni civilizacije — boljše rečeno: pri tej bolezni dandanašnjega tako imenovanega kapitalističnega družabnega in gospodarskega reda — zdravila. Nekateri ljudje jih vidijo v odpravi — strojev, češ da so stroji vzrok vsemu temu! Naivneži! Saj nismo pred sto in več leti, ko so »rušilci strojev« — Ludditi imenovani — naskakovali stroje in jih rušili.

Nel Mi vemo, da stroji niso vzrok krize, marveč je vzrok krize — dandanašnji gospodarski red. Napačna razdelitev lastništva strojev, njih uporaba, uporaba njih izdelkov — in napačno razmerje potrošnikov do potrošnje izdelanega blaga. Lastniki strojev — proizvajalci sredstev — vidijo v strojih in uporabljajo stroje za večanje svojega profita in s tem svojega premoženja. Njim je ljubo, če jim cenejši stroj nadomesti dražje delavce in jim s tem poceni režijo — namestu da bi znižali delavstvu delovni čas in mu ohranili mezde, potrebne za življenjski obstoj, rajši odpustijo tisto število delovnih sil, za katere dela zdaj stroj,

Stroji so se s poenostavljenjem tako zelo izpopolnili, da dočel nadomestujejo človeka. Zgornja slika nam kaže najnovejši stroj, ki napravi lahko na teden 8000 parov čevljev

Po večjih mestih so dandanes kopna in vodna letala tako nekaj vsakdanjega, kakor so bili nekoč čolni in vozovi.

odvzamejo tem vsak mogoč življenjski obstoj — višji dobiček pa vtaknejo v svoj žep. In namestu da bi dali tem brezposelnim delavcem na razpolago izdelke, ki zaradi pospešene tehnizacije preostajajo, po znižani ceni ali brezplačno, jih rajši uničujejo. Samo da se ne zniža cena in ne pade profit! In pravijo da pada potrošnja in da je to velik vzrok krize. Saj ni čuda: nekaj deset milijonov brezposelnih delavcev in njih družin je moralo omejiti svoj konzum, znižati svoj življenjski standard, stisniti jermen pri hlačah — kdo naj pa potem še konzumira in absorbira blago? Saj tvorničarji z odpusti delavcev sami sebi manjšajo odjem!

Izkratka: vzrok niso stroji, vzrok je njih lastništvo. Če delajo stroji, naj delajo ljudje toliko manj. Kolikor bolj mašiniziran je obrat, toliko bolj je lahko človek samo nadzornik, vodja strojev.

«Bogastvo vsega sveta
je naša roka ustvarila.»

«Od dela le ves svet živi!»
pravi «Pesem dela».

Toda ročno delo ni človeku cilj, ono mu je samo sredstvo za izdelavo

menili, toda ko so odkrili, da so pariški vlomilci in drugi zločinci v zelo tesnih zvezah z nekimi neznanci, ki jih obveščajo o raznih ljudeh, so začeli nanje le malo bolj paziti. Precej detektivov so poslali za njimi, toda izprva brez uspeha. Nekoč pa se je Billy — detektiv, ki se skriva za tem imenom, je eden najzmožnejših policijskih uradnikov z visokošolsko izobrazbo — odločil, da mora vse odkriti, naj ga stane, kolikor hoče. Preoblekel se je v berača z violino, in ko je pohajal po cestah, se je pridružil nekemu staremu beraču. Vprašal ga je:

«Ali misliš, da mi bodo v tistile hiši kaj dali, če bom dobro igral?»

«Hm,» mu je dejal berač, «tam ne dajo nič. Kvečjemu se ti utegne pripetiti, da te bodo s pomijami polili, če ne boš dovolj hitro izginil.»

«Ali res nihče nič ne da?» je začudeno rekel preoblečeni Billy.

Berač ga je premeril od nog do glave. Ko se mu je zdelo, da mu lahko zaupa, se mu je porogljivo zasmejal in zamrmral:

«Ti pa menda res še brati ne znaš! Ali pa se le neumnega delaš? Saj nisi slep!»

«Ne, tovariš, nisem slep in brati tudi znam...»

«No, če znaš brati in če dobro vidiš, pa poglej, kaj je na vratih zapisano!» mu je odvrnil berač in šel dalje.

Čez nekaj trenutkov je že stal detektiv pred tistimi vrati. Toda hitro je dognal, da ni zapisana tam niti besedica. Hotel je že razočaran oditi,

tedaj pa je iznenada zagledal na zidu zraven vrat neke čudne risbe — križe, pike, pravokotnike in črtice. Billy je izprva mislil, da so morali pustiti te sledove otroci, ki so se s kredo igrali, in se je že jezil na berača, ki ga je tako grdo potegnil za nos. Toda ko je šel mimo drugih vrat, je presenečeno obstal. Tudi tam je zagledal znake s kredo, ki pa so bili spet docela drugačni. Počasi se mu

Beračica.

je jelo v glavi svetlikati. V naglici je pregledal vsa vrata in povsod je odkril taka znamenja. Že po dvajsetih vratih je vedel, da to niso navadne otroške čačke, ampak skrivna beraška znamenja — navodila, kje je treba prositi in kakšni so ljudje v hišah. In ni se motil. Kmalu je poznala policija pomen vseh teh skrivnostnih znakov in čez nekaj tednov je že objavila po vseh listih: «Če se hočete rešiti beračev, izbrišite s svojih vrat vsa znamenja s kredo ali pa z ogljem.»

To obvestilo je bilo seveda za meščane veliko presenečenje, saj je bila na ta način odkrita cela organizacija brezposelnih in beračev. Da ne bi izgubljali časa z moledovanjem pri ljudeh, ki ne morejo ali pa ne marajo nič dati, so se dogovorili, da bodo s takimi skrivnimi znamenji pri vratih vsakega svojega tovariša opozorili, kje bo kaj dobil in kje ni vredno trkati ali pa je celo nevarno. Tako je vsak berač že pri vratih spoznal vso hišo in njene stanovalce. Zvedel je, ali so bogati ali revni, ali

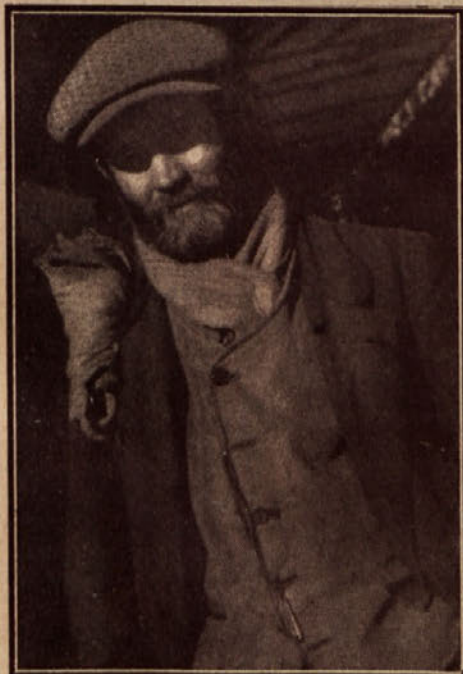
Že dolga leta hodi z beraško palico po svetu.

dajejo miloščino ali ne, ali imajo psa in ali morda ne pokličejo policista, če je kdo preveč siten. Zvedel je, kdaj je samo služkinja doma, in dobil celomiglaj, kje lahko kaj ukrade. Za vsako tako obvestilo je služilo posebno znamenje, Celi romani so bili tako napisani pri vratih. Na primer: V tretjem nadstropju ne trpe glasbe. V nedeljah ni nikogar doma. Delaj se pobožnega, ker stanuje v drugem nadstropju na levi zelo pobožna ženica. V nasprotnem stanovanju so bogati, pa ne dajejo radi. V pritličju na levi ne prosi, ampak zahtevaj! Pozvoni in počakaj. Mož je na potovanju, žena zelo boječa itd.

Ti popisi so seveda tudi dobro služili tatovom in vlomilcem. Kdor je skrivna znamenja poznal, mu ni bilo treba oprezovati cele dneve okoli hiš, da bi spoznal okolico in razmere v kraju, kjer je hotel poizkusiti vlomilsko srečo.

Ti moderni berači so bili časih prav nevarni, če ni bil človek z njimi dovolj vljuden. Napisali so skrivaj na vrata, da so bili neprijazno sprejeti, in dostikrat se je zgodilo, da je nevljudnež čez nekaj dni z žalostjo ugotovil, da je nekdo vlomil v njegovo stanovanje, ko ni bilo nikogar doma.

Kakor vidite, so torej berači zelo prebrisani. Po vnanosti jim najbrž tega ne bi nihče prisodil, ali pa vsaj ne v tako obilni meri. To prebrisanost jim je dala življenjska šola in občevarje z ljudmi. Če jih le malo bolj opazujete, boste videli, koliko preračunanosti in opreznosti je v njihovi slednji kretnji.

Eden z Montparnassa.

Varietetske plesalke in njih žrtve

Dve znani čikaški plesalki, ki delata pokoro v samostanu Svete Carmen.

Življenje Čikaga, Newyorka, Londona in drugih velikih mest z razkošnimi palačami, bleščečimi ulicami in luksuznimi lokali, v katerih se zbira in razveseljuje najbogatejši in najrazkošnejši svet, skriva prav v tem svojem največjem sijaju čudovite tajnosti.

Varietetske zvezde, plesalke, ženske z božansko lepim telesom, včasih prave boginje, privabljajo dandanes silne množice gledalcev. Med temi so seveda najrazličnejše osebnosti, med katerimi je marsikdo kar omamljen po plesu in lepoti varietetskih plesalk in je v tem svojem navdušenju pripravljen storiti vse, samo da si pridobi njih naklonjenost, da se jim približa in občuti milino njih lepote. Takšni primeri so znani zlasti iz časa med svetovno vojno, ko so opravljale varietetske plesalke silo važne špijske posle. Ko so omamile posamezne ugledne in odgovorne osebe, so s svojimi objemi, poljubi in strastjo izvabile iz njih dragocene listine, kar so ti njih milijenci potem plačali s smrtjo. Res je, da so bile nekatere izmed njih, kakor Mata Hari, Mona Dora in

druge, tudi obsojene na smrt, toda njih špijske usluge so po večini ostale neodkrita in nekaznovane.

Dandanašnji seveda se varietetske zvezde ne morejo več ukvarjati s špionažo te vrste, ker povsod budno pazijo nanje. Razen tega so njih špijski podvigi ob času vojne in pred njo preveč znani, da bi mogle še koga ujeti v svojo mrežo, ker je vsakdo bolj oprezen in vidi, če pride v ljubezensko dotiko z njo, v vsakem njenem poljubi nevarnost za svojo osebo. Zakaj vse tako kaže, da je tem ženskam v krvi, da se mimo svoje umetnosti, ki jo vse občuduje, ukvarjajo tudi z raznimi skrivnostnimi posli. Ker jim špionaža nič več ne nese, sprejemajo ponudbe raznih nelegalnih organizacij in delajo zdaj na njih račun. Ne mislimo seveda, da vse, vendar je veliko varietetskih plesalk, ki so v zvezi z različnimi kriminalnimi tipi in gangstrskimi sodrgami.

Uradniki Scotland-Yarda so napravili zadnje čase prav zanimiva odkritja. Nedavni polom čikaške banke Jamesa Charlieja je dal povod Scotland-Yardu, da je začel sumiti v poštenje neke varietetske zvezde, ki je

tiste čase blestela v Čikagu in za katero se je vsemalo veliko najuglednejših meščanov. Bankirja Charlieja so namreč našli ubitega in opljenjenega v njegovem stanovanju, a kraj njega je ležala njegova prijateljica, znana varietetska zvezda Carmen Simona v nezavesti. Gangsterji so namreč vdrli v njegovo stanovanje, in ko so z nekim praškom omamili plesalko, so prisilili bankirja, da jim je izročil ključke od zasebne blagajnice in vse dragocenosti, potem so ga pa ubili. Na lepo plesalko ni mogel leteti sum, zato jo je policija takoj izpustila. Hitro nato, nekaj dni potem, ko je bila odšla Carmen Simona iz Čikaga, so se zgodili še štirje gangstrski napadi. Policijska preiskava je spravila zanimive podrobnosti na dan: vse napadene in opljene osebe so bile v ljubenzki zvezi z varietetskimi plesalkami. To je bilo dovolj pomembno, da so usmerili preiskavo na to stran. Detektivji so se z vnemo lotili posla. In že po kratkem času so brez dvoma ugotovili, da so te lepe ženske sodelovale v neznanih napadalcev. Detektivji sicer niso mogli zaslediti, da bi se one shajale s sumljivimi tipi, saj so se gibale samo v najodličnejših družbah, zato pa so med predstavami v varietetu zasledili nekaj prav zanimivega. Plesalke so namreč med plesom izvajale posebne gibe, ki jih dotlej niso delale in ki so se zdeli detektivom na vso moč sumljivi. Opazovali so skrivoma gledalce in videli, kako neki gospod v loži lovi te gibe in si nekaj zapisuje. Seveda so tega nenavadnega oboževalca »lepega plesa« takoj zgrabili in ugotovili, da je to eden izmed premetenih gangsterjev, ki je sprejemal od plesalke informacije o bogatem industrijcu, njenem zadnjem prijatelju. Ko je bila odkrita skrivnost varietetskih zvezd, so jih še nekaj več prijeli. Med njimi je bila tudi oboževana Carmen Simona, ki je izdala vso drhal gangsterjev in varietetskih plesalk.

Obraz detektiva s Scotland-Yarda.

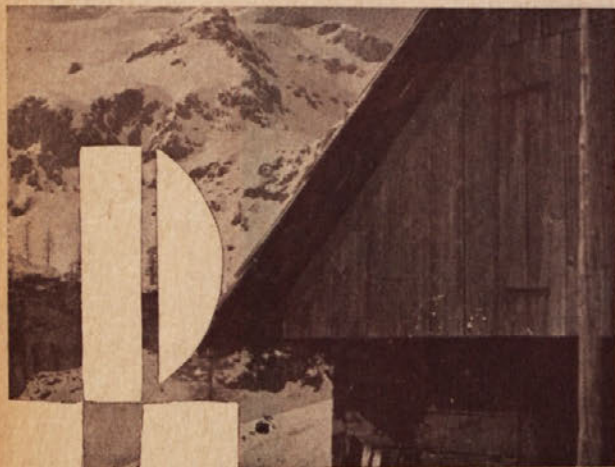
Carmen Simona pleše svoj nevarni ples.

Policija jo je prisilila, da odpleše vpričo nje enega tistih skrivnostnih plesov, in tedaj je Carmen Simona zaplesala prav tisti španski ples, ki je stal bankirja Charlieja glavo. Ker se ni mogla več izviti, je Carmen priznala, da so gangsterji z njenim posredovanjem oplenili tudi nekaj angleških industrijcev, s katerimi je ona prihajala v stik. Carmen in še druge plesalke so po navadi obveščale gangsterje o finančnem stanju svojih žrtev in o načinu, kako bi se jih bilo treba lotiti. Zanimivo je, da je dosegla Carmen svoj največji uspeh v varietetu prav tisto noč, ko je dajala banditom s svojim plesom znamenja za napad na bankirja Charlieja. Njen ples tisto noč je bil tako omamljiv in temperamenten, da je neki list zapisal o njem: »Ritem snočnjega plesa Carmen Simone je vonjal po sveži krvi in ljubezni.«

Zločinske pomočnice, varietetske plesalke, ki so »plesale« v Čikagu, Newyorku in tostran oceana v Londonu, so poslali v žensko kaznilnico samostana Svete Carmen, ki je na nekem otoku, da odsede ondi svojo kazen. Tako so moderne Carmen šle, da poprosijo svojo svetnico odpuščanja grehov.

Ali bodo, kadar si izprosijo odpuščanje in bodo po prebiti kazni izpuščene na svobodo, nadaljevale svoje življenje na nekdanji način ali ne, to prinese čez deset let tedanja novinarska poročila.

Lastna hišica za smučanje *

oglej, možiček, spet tako srčkana hišica!» je vzkliknila Uršica in potem rekla: «Takale kočica za smučanje bi bila nekaj imenitnega. Pomisli: vsa bi bila najina in v njej bi lahko delala, kar bi se nama poljubilo.»

To je bilo še poleti, ko sta hodila po hribih. Uršica, ki se je tisto leto prvič z njimi seznanila, je bila navdušena. In najrajši bi bila tam ostala leto in dan.

Da, v hribih se je začelo. V slednjem stanu, v slednji staji je videla Uršica «imenitno kočico za smučanje». Možiček za njo pa je v mislih stokal: «Ojej, ojej!»

Jeseni je Uršica kar obolela na smučarski bolezn, zlasti takrat, ko sta bila z možem pavabljena v neko posebno koč. In pokrajina, ki je bila res lepa, je pomagala, da je bila bolezen še hujša.

In možiček je bil odtlej siromak. Kolikor se je izgovarjal, nič ni pomagalo. Uršica je govorila noč in dan samo še o smučarski kočici.

«Pomisli, kako hitro se taka reč izplača! Koliko prihraniva samo na prenočinah! Moj Bog, tistih par loncev in odej je res malenkost. Kar doma jih lahko vzameva.»

Možiček se je hotel uveljaviti: «Kolikor vem, loncev nimaš ravno preveč...»

«Oh, kako si trmast! Sicer je pa to tako majhen izdatek! — In kako draga je hrana po planinskih kočah. V koč bi si pa sama kuhala — preprosto, domačo hrano...»

«Kdo bo kuhala?»

Uršica je taka namigavanja kar preslišala.

«... In rada se odrečem kinu, gledališču in pustni veselici; takrat bova rajši hodila s prihranjenim denarjem v svojo kočico, kajne, možek, in s seboj vzameva gramofon in kakšno dobro pijačo — oh, možek, nikar se vendar ne upiraj. Saj naju skoraj nič ne bo stalo. Tistih par stotakov — kaj pa je to?»

Kaj je torej ubogemu možičku ostalo? Naposled se je vdal: «No, pa poskusiva. Morda najdeva kaj primernega.»

«Kako — najdeva? Iskal boš vendar ti! Kje se pa kaj takega za žensko spodobí?»

In tako je moral možiček skočiti v ojnice. Toda iskanje koč ni prav prijetna naloga. Vendar pa je njegova zakonska polovica poskrbela, da ni nikoli obupal.

V bližini ni odkril nič primernega. Naposled se je moral odločiti, da pojde daleč na konec Gorenjske.

Tam je imel več sreče. Naključje je nanese, da je zvedel za nekega kmeta, ki je oddajal svojo koč za več let v najem.

Uršica je bila srečna in nekega dne sta se oba odpeljala, da koč pogledata. Štiri ure sta sedela v vlaku. Potem sta hodila še skoraj poldrugo uro peš. In naposled sta odkrila lastnika planinske kočice:

«No, seveda,» jima je povedal. «Prav rad vama jo dam v najem. Samo peč bosta morala novo napraviti. Nekaj šip je tudi pobitih. Pa streho bo treba zakrpati. Drugače pa je koč zelo prijazna —»

«In za smučanje?»

«Je kakor nalašč — zlasti gori za Kozlovo drčo.»

«Koliko pa je od koč tja?»

«No, če dobro stopite — koliko? — slabo uro.»

«Koliko časa bova hodila do koč?»

«V treh urah sta tam.»

Uršica je vsa iz sebe: «No, možiček, pojdiva. Saj bova hitro tam. Vi, gospod — hm — gospod — nama dajte pa ključ.»

«Saj ga ni treba. Koča je leto in dan odprta.»

«Pa zbogom!» Uršici se je strašno mudilo...

S pipo v ustih je ostal kmet na pragu in se muzal.

Možičku se je zdelo, da sliši za sabo pridušene besede. Nekaj kakor: «Vražje babnice!»

Dve uri sta že hodila, ko je jela Uršica pojematí. Toda še tretjo in — četrto uro je zdržala. Tako hudo je bilo njeno hrepenenje po lastnem domu. Toda vsake stvari je enkrat konec — in tudi hišico na planini sta naposled le zagledala.

Kaj je docela zapuščena, razpadajoča hišica s smučarskim terenom, ki je dobro, ne slabo uro od nje, proti volji ženske, ki je Uršici podobna!

Nič, vam rečem.

In vsa jesen je potekla, ko je zamrl odmev poslednjega udarca s kladivom v kočici.

Lastna smučarska kočica, «ki bo stala le nekaj stotakov», je v resnici požrla poletna potovanja za dve leti naprej. In kino, gledališče, ples — kako se more ženska temu odreči? Zato pa je v kočici čeden štedilnik in z deskami obita sobica. Streha je skoraj nova in možak vlačí vsako nedeljo kakor otovorjen osel: odeje, lonce, konzerve in naposled še gramofon z vsemi ploščami in nekaj zabojev steklenic vina in piva.

Uršica je vsa iz sebe:

«Ali nisva lepo napravila?»

Pri tem «nisva» jo je možiček grdo pogledal, toda tega pogleda ni hotela opaziti.

«In veš, možek, ključje dobim jaz, ker sem gospodinja.»

Možek je velikodušen: «No, zaradi mene... Torej kočica čaka. Zdaj je treba le še nekaj snega.»

Dolgo se je dal prositi sveti Peter. Toda okoli Božiča se je le omehčal in je poslal nekaj snega. In tudi ljubi Bog se je omehčal — in poslal za Božič — Uršičine starše na obisk. — Možek je godrnjal. Toda saj veste — če je žena taka kakor Uršica, je treba pač potrpeti.

Naposled so se vrnil domov, Uršica in možek pa sta odpotovala na Gorenjsko.

4 ure vožnje z vlakom + 1½ ure peš + 3 ure v hrib do koč.

Za vasjo, kjer je domoval lastnik koč, je menda svet z deskami zabit. Nobenega sledu poti, nobenega znaka, nič.

Gazila sta sneg do kolen. Trikrat sta zašla in — čez šest ur sta prišla do koč.

Uršica je molčala in trpela.

Možek pa tudi.

Obstala sta pred vrati. Uršica je že sanjala, kako bo sladko spala. Možek je mislil, kako se mu bo zdaj prilegel vroč čaj.

«No, Uršica, gospodinja, odkleni.»

«Jaz? — No, seveda. Čakaj! Trenutek! Posveti mi! Čakaj, kje pa je, no...»

Možička lomi omotica. Uršica ne more najti ničesar: «No, zdaj pa imava!»

Ogorčena je!

Ona!

«Toliko bi bila pa lahko mislila!»

Možek se je zaletel v vrata: «Peklenšček črni in najina patentirana ključavnica! Zlodej jo vzemi!»

Uršica zmrzuje.

«Na streho splezaj! Poskusi skozi njo!»

Možek uboga. Sneg je poldrugi meter visok. Plezanje do strehe torej ni tako naporno. Z otrplimi prsti hoče odtrgati nekaj zamrzlih desk.

«Kakor iz železa so,» godrnja. Potem stopi na streho in udari z okovano peto pod slemenom — in ni ga več.

Uršica krikne: «Za božjo voljo, ali si se udaril?»

Iz globine se sliši: «No, ni bilo tako hudo!» Potem nekaj kletvic in čez nekaj časa se pokaže skozi luknjo v strehi lestev. Po njej zdrsne Uršica s svojim nahrbtnikom vred v možičkov objem.

Še besen sunek ob vrata, ki vodijo v sobico zraven kuhinje. In dom je odprt.

«Tako, jaz bom zakuril ogenj, ti pa poišči petrolejko.»

V soju žepne svetilke skuša Uršica opraviti svojo nalogo, možek se pa trudi z ognjem. Drva so mokra, štedilnik noče vleči. Dim, to je vse, plamena nič. Iznenada nekaj počí in steklo zažvenketa. Cilinder svetilke leži razbit na tleh. Možek hodi po kuhinji, kakor bi bil na iglah: «Kaj bova pa zdaj počela?»

Uršica pa je užaljena:

«Vljudnejši bi bil pa res lahko! Saj sem hotela samo luč prižgati!»

«Da, in s svojo prirojeno spretnostjo in pametjo si stenj takoj privila. Vsak otrok ve, da to ni prav! — Zdaj pa vsaj za kakšno svečo poglej.» Potem ga skoraj dim zaduši. Skoči k oknu in ga na stečaj odpre.

VESELO NAPREJ

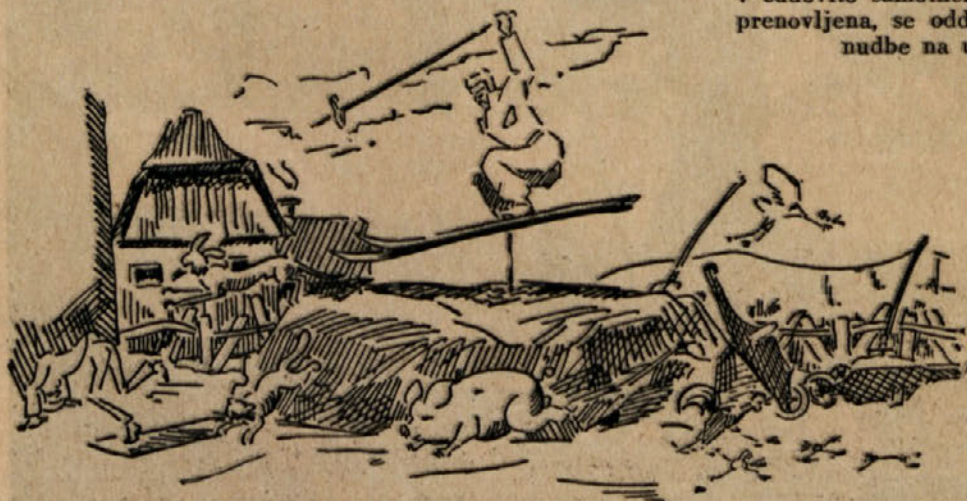

Uršica se razburi: «Ali si znorel? — Saj bova zmrznila!»
 «Bova pa zmrznila!» Možek, ponižni, dobri možek, je izgubil vse tiste lastnosti, ki jih mora imeti ljubeč, potrpežljiv, popustljiv soprog. Kar besen je in skače okoli štedilnika.
 Uršica je hudo užaljena. Umakne se v svoj kotiček z gramofonom. Pozabiti hoče svojo bolečino pri glasbi. Komaj pa ga začne navijati, se že oglasi možek kakor tiger.
 «Ali imaš brus v rokah? Ne sukaj ga vendar tako trdo» ... in, peng—r—r—bum, vzmet se je zlomila.
 «Ali ti nisem rekel?» rjove možek, ki je črn kakor zamorec.
 Potem glavni odmor. Leden molk. Oba sta iz sebe. Drug drugemu bi najrajši v lase skočila.
 Naposled se je začela voda počasi greti. Ogenj je počasi oblikoval lonec kakor mačka prevročo kašo. Še peščico čaja v sajasti krop, potem pa kruh in klobaso iz nahrbtnika. Možička še enkrat zasrbi jezik: «Preprosta, domača hrana...»
 To je pa Uršici že preveč: «Če bi bila vedela, kakšen neotesanec si, te ne bi bila nikoli vzela!» In sredi besed odjadra v sobo.
 Možek sedi zapuščen pred svojo mešanico čaja in saj in besnost kipi v njem: «Da, tako je, če je človek dober. Zmeraj popušča in popušča, čeprav sluti, da se ne bo dobro končalo, vse želje izpolni, in konec: prepir. Zlomek bo naposled zahteval še ločitev zakona!»
 Moževa besnost se izprevrže v svetobolje. Oh, te ženske! In čaj res ni užiten — edino, kar bi se dalo piti, je vino v kleti.
 Zakaj ga pa ne bi? Edina rešitev se mu zdi pozabljenje v pijači. In po majavih stopnicah krene v klet.
 Uršica, ki kar šklepeta z zobmi pod ledeno mrzlo odejo, plane iznenada vsa prestrašena pokoncu: «Za božjo voljo, zdaj je znorel!»
 Možek besni kakor tiger. Steklenice pokajo. Staklo žvenketa. Peng — peng — peng — in še enkrat.
 Uršica skriva prestrašeno glavo pod odejo. Potem se zaloputnejo vrata.
 «Kaj pa je?»
 Uršičin glas drhti.
 Nič odgovora. Čez nekaj časa pride možek v spalnico.
 «Povej vendar, kaj je?» Uršica se še ni pomirila.
 «Vse steklenice je razneslo.» Kakor zamirajoč vihar done te besede.
 Uršica omahne med blazine. «Moj Bog!» Možičkovi čevlji udarijo ob tla. — Sveča je dogorela.
 «Lahko noč!»
 Urška šklepeta z zobmi, tako jo zebe. Žimnica je ledeno mrzla in odeje tudi!
 Na spanje sploh ni mogoče misliti. Ta vražji mraz! — In tako mine polnoči. Šele proti jutru postane Uršičino dihanje počasnejše in potem jo zaspanec premaga.
 Tudi njega.
 Prva noč v lastnem domu! Ko se možek kar drhteč od mraza prebudi, je ura že enajst. Zunaj je megla, da bi jo lahko z nožem rezal.
 Vendar pa tli v njem nekaj dobre volje. Na smučanje ni mogoče misliti. Najprej je treba kočo zakrpati. In nekaj toplega je treba skuhati. Zdaj dimnik že vleče in čaj je vsaj malo boljši kakor snoči. Brez saj seveda tudi zdaj ni. Na kosilo se še spomniti ne sme. Da, tista preprosta, domača hrana — Potem se bo treba hitro odpeljati, da prideta še do večera na vlak.
 Uršica je spredaj. «Počasi vozi!» kliče mož; zvita strma pot za Uršičino tehniko v smučanju ni igrača.
 Uršica sicer ni preveč predrzna in rajši leže v sneg, kakor da bi spravljala svoje dragocene ude v nevarnost. Toda hribi so zahrbtni. Kar iznenada je v elegantnem loku odletela čez skrit previs, in konec je bil ta, da se ji je odlomila komica desne smučke. Možek se je moral v naglici ogniti, da ni priletel nanjo, in pristal je tako, da je treščil z golenico ob štor, ki je mohl iz snega; treščanja ob štor pa ne štejemo med užitke smučarskega sporta.
 Vseh tistih besed, ki jih je krevljajoči možek zaupal samotnemu zimskemu gozdu, žal ne moremo ponoviti, ker urednikov svinčnik take reči že iz «principa črta».
 Toda dober teden nato smo brali v nekem dnevniku tale oglas:

SMUČARSKA KOČA

v čudovito samotnem smučarskem okolju, docela prenovljena, se odda v najem prav poceni. Ponudbe na upravo pod «Uršica».

(Priedil B. R.)

Moda.

«Prav bi bilo, da bi moški, kadar izbirajo blago za obleke, gledali tudi na barvo svojih las. Črnolasi bi smeli biti samo črno oblečeni, kostanje-lasi samo temno rjavo, svetlolasi pa svetlo sivo ali pa temno višnjevo.»
 «Že prav. Kaj pa plešasti?»

Ko je pri nas zima, je v Kaliforniji vse v cvetju

Žena in smučanje

Smučanje je narodni sport; postal je sport množic. Zdravilni vrelec narodov, ki jih izpodbuja k ljubezni do narave, k svobodnemu razgibanju; ki jim uresničuje velike želje, da se osvobode težkega jarma pustega mestnega zidovja in polete v planine, da se naužijejo svežega zraka, zlatega solnca.

To so vzroki, ki dajejo temu sportu leto za letom toliko privrženecv obojega spola in ki utirajo pot temu zdravemu in prijetnemu zimskemu sportu.

Ni dolgo tega, ko so se ljudje z začudenjem spogledovali ob pogledu na mimo idočo žensko — v hlačah, namenjeno na smučanje. Celo na vasi so se raz-

burjali, ko so zagledali v ranem jutru junaško korakajočo dekle, namenjeno v hribe.

Toda časi so se izpremenili! Svet se na vse strani modernizira. Ljudje laže sprejemajo potrebe in reforme novega — naprednejšega časa. Dolgi lasje so — padli... A to ni bila posledica mode, ne, to je posledica, ki jo je izzval sport na svoji zmagoslavni poti.

In dandanes! Ženska goji vse sporte, tudi smučanje — ona hoče biti enakovredna moškemu! Na smučeh neče biti več žena niti mati — ampak gospa, dekle... Dandanes lahko občuduješ ženo, ki v hudi zimi, obložena s težkim oprtnikom in s smučmi na ramenih, neustrašeno in brez napora koraka v planine...

Toda žena, ki smuča, naj nikar ne pozabi, da je, četudi je v smučarskem tečaju, na vežbališču, na turi

Podnevi v smučarskem dresu, zvečer v visoki toaleti

Zimsko
sonce
da zdravo
barvo

oziroma v koči, edino in vedno le — ženska. Seveda ne more vedno in povsod upoštevati tega dejstva, vendar naj ima ta razmah vselej obliko pristojnosti ter sportnega in prijateljskega občevanja. Žena naj nikoli, tudi kadar je na smučeh, ne izgubi svojih ženskih posebnosti, ker sicer izgubi večji del svojega bistva. Čeprav je smučanje edini sport, ki je najbolj primeren za ženo, naj ga vendar nikdar ne pretirava.

Potovanja na smučeh v solnčnem dnevu skozi zasnežene gozdove so gotovo bolj primerna zanjo kakor drugi sporti, ki so omejeni samo na določen prostor.

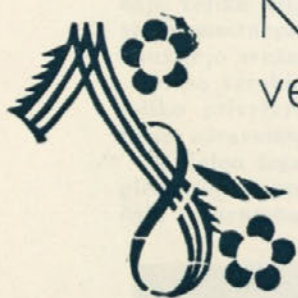
Hkrati pa naj si žene in dekleta nekaj zapomnijo: da je pri sportu glavno le — sport. Pustimo zatorej vse tiste pisane šale in čepice, s katerimi se moški svet osvaja! Tudi šminko, črtalo in pripravo za manikiranje pustimo doma!

Vse, kar morda služi v svetlobi velemestnih luči kot olepševalno sredstvo, deluje zunaj v krasni naravi, v zlati solnčni svetlobi — kot neresnica in popačenost. Žena pa tudi ne sme smučanja pretiravati, ampak naj ji bo samo za zabavo in razvedrilo, ki naj ga goji resno in energično, ako se hoče v njem izpopolniti, kar je namen vsakega smučarja. In tiste mlade smučarke naj nikar ne bodo bojzljive v izvajanju tega sporta. Postati morajo na smučeh samosvoje, junaške in naj ne izgube veselja že ob prvi nezgodi.

Nikar pa izpočetka prevelikih, napornih tur, tudi ne nevarnih smukov! S tem si samo uničite veselje do zimskega sporta.

Tudi ne obiskujte smučarskih tečajev in zimsko-sportnih krajev zaradi flirtanja, ampak edino in zgolj zaradi — smučanja.

prijatelj

Na
vežbi

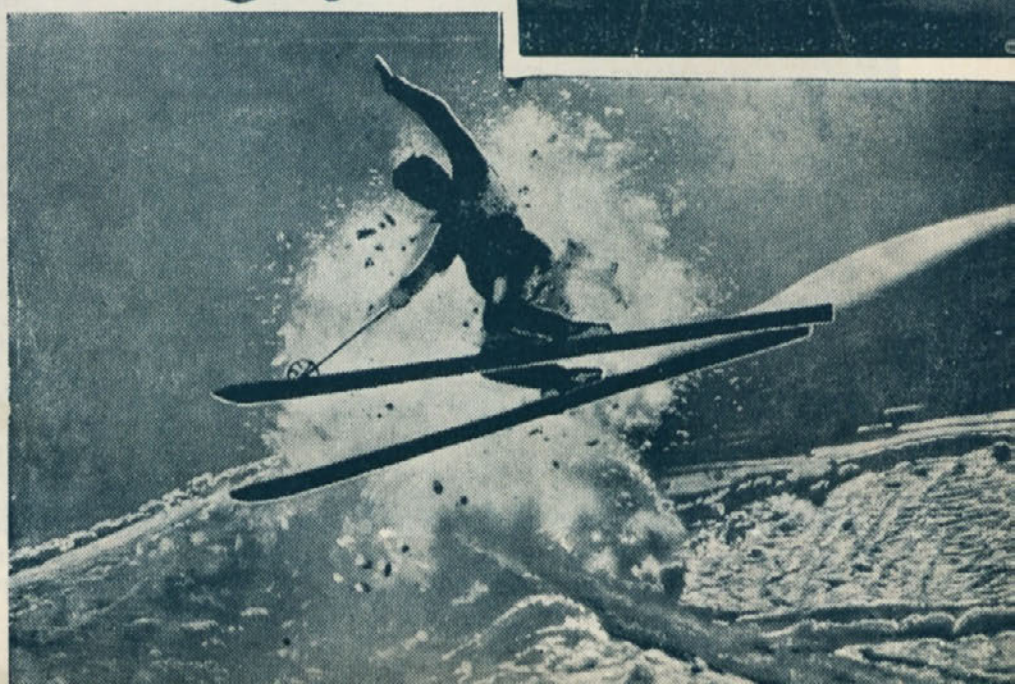
Smučarski
paradiž pri
St. Moritzu

(Pogled iz
predora na
cerviglijski
železnici, ki
veže Chanta-
rello nad
St. Moritzem
s Cerviglio)

Božično jutro

Drzen
skok

D. P.:

Smučarji, pripravljajte se!

Kadar zadiši zrak po belem snegu, se v vsakem smučarju nekaj zgane. Uboge zaprašene smučke, ki so samevale v najlepših toplih dneh na temnem in dolgočasnem podstrešju, so kar čez noč zopet postale njegove ljubljene, okoli katerih se sučejo vse njegove misli.

Kakor gospodar, ki zadovoljen ogleduje in treplja konjička, preden se odpelje na dolgo, prijetno vožnjo, tako boža smučar svojega lesenega konjička in mu obeta lepo in veselo zimo. Čisti ga prahu, napaja z oljem in greje, da bo laže prenašal tam zunaj mraz in mokri sneg. Sam pa že komaj čaka snega kakor mornar ugodnega vetra, da po dolgem počitku zopet zaplove čez bele poljane.

Vendar je pa gotovo že vsak smučar na lastni koži občutil, kakšen križev pot so prvi izleti, če ne stopi na smuči z utrjenimi mišicami. Čeprav morda tudi poleti ni počival, ampak je pridno hodil v hribe, plaval in gojil kakršenkoli sport, je vendar za smučanje še vse premalo pripravljen. Če hoče imeti takoj od prve ure, ko natakne na noge smuči, neskajen užitek, mora svoje telo še posebej pripravljati.

Vsak človek, ki mu je kaj do zdravja, mora že tako vsako jutro vsaj po deset minut telovaditi. Smučar pa naj primakne tej skromni telovadni urici še za pet minut smučarskih vaj. Tako mu bo hrati hitreje minil brez snežni čas, ki v nestrpnem pričakovanju kar neče teči, in kadar bodo pobeljeni griči in travniki, bo kakor Elija dričal čez zasnežene hribe in doline ter nemoteno užival vso lepoto, ker mu telesni napor ne bodo prehitro izčrpali moči in pokvarili dobre volje in užitka.

Pri smučanju trpe, kakor vemo, najbolj noge in roke pa pljuča in srce. Zato morajo biti smučarske pripravljalne vaje sestavljene tako, da razgibljejo in utrdijo zlasti te dele telesa.

Prinašamo zatorej nekaj takšnih vaj, ki so seveda samo trohica iz bogate zakladnice smučarskih vaj. Vsakdo naj si sčasoma te vaje dopolni in svoji izurjenosti primerno oteži. Izpočetka, ko je telo še premalo vajeno, naredimo vsako vajo samo po nekajkrat, kesneje pa vsako vajo najmanj po desetkrat.

Prva vaja. Vso težo telesa prenesemo na desno nogo, ki jo pri tem v kolenu nekoliko upognemo, z levo nogo pa mahujemo v stran tako, da se giblje peta nekako tri centimetre nad tlemi. Desna noga mora stati ves čas na celem stopalu, roke pa vise pred koleno prosto navzdol. Isto delamo nato v nasprotno stran.

Druga vaja. Obe roki odročimo do vodoravnega položaja. Nato napravimo predklon (roki ostaneta v odročanju), z desno nogo pa hkrati zanožimo do vodoravnega položaja in levo nogo pri tem v kolenu nekoliko upognemo. Leva noga in trup morata biti v eni črti. Iz tega položaja se vrnemo v prvotni položaj. To potem ponavljamo, samo da zanožimo enkrat z levo, enkrat z desno nogo.

Tretja vaja. Počepnemo, in sicer tako, da obe nogi v kolenu močno upognemo in se opremo z rokami ob tla pri prstih nog (kolena so med rokami). Iz tega položaja sunemo z nogami nazaj, da se telo popolnoma iztegne, in hkrati pokrčimo roke (komolci morajo biti ob telesu). Telo je vzporedno s tlemi, a se jih ne sme nikjer dotikati. Iz tega položaja se vrnemo z odzivom nog zopet nazaj v čepno oporo.

Četrta vaja. Z levo nogo zamahnemo daleč nazaj in jo pri tem v kolenu nekoliko upognemo, z desno nogo pa se vzdignemo na prste. Hkrati z desno roko vzročimo, z levo pa zaročimo, glavo zmerno zaklonimo. Isto vajo ponovimo potem ravno obratno, zanožimo z desno nogo, vzročimo z levo in zaročimo z desno roko.

Peta vaja. Temeljna stoja za smuk. Noge postavimo vzporedno, in sicer tako, da je med obema stopaloma nekako za decimeter razdalje (kakor stojimo na smučeh). Kolena nekoliko upognemo, roke, ki jih stisnemo v pest, vise pred koleno prosto navzdol. Hrbet mora biti nalahko uleknjen, glava je obrnjena naravnost naprej. Z nogami moramo stati ves čas na celih stopalih. Iz tega položaja se nato vzravnamo, nakar se vrnemo zopet v temeljno stoji za smuk.

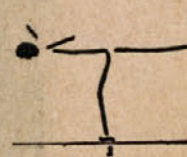
Šesta vaja. Iz temeljne stoji za smuk (glej peto vajo!) preidemo s tem, da noge v kolenu še bolj upognemo, v nizki počep, iz katerega se zopet vrnemo v prvotni položaj. To vajo, pri kateri mora biti telo kolikor mogoče prožno, delamo vezano, kakor bi se pozibavali.

Sedma vaja. Hoja s počepanjem. Z desno nogo napravimo dolg korak naprej in jo v kolenu precej upognemo, leva noga ostane na mestu in se samo peta dvigne. Hkrati vzročimo z levo roko, z desno pa zaročimo. Nato naredimo dolg korak naprej z levo nogo, vzročimo z desno in zaročimo z levo roko, in tako dalje. Koraki naj bodo čim daljši, da se telo lahko čim bolj iztegne.

Osmi vaja. Z nogami naredimo široko razkoračno stoji, in sicer tako, da so noge na celih stopalih, ki so pa obrnjena s prsti navznoter (plužna stoji), roke skrčimo pred prsi. Iz tega položaja zasučemo trup zdaj v desno, zdaj v levo stran in sunemo pri tem z desnim oziroma z levim komolcem kar se da nazaj.

Deveta vaja. Z nogami napravimo široko plužno stoji (kakor pri osmi vaji), roke, ki jih stisnemo v pest, vise pred koleno prosto navzdol. V tem položaju prenašamo težo telesa zdaj na levo, zdaj na desno nogo, in sicer s tem, da dotično nogo v kolenu močno pokrčimo.

Deseta vaja. Z desno nogo napravimo dolg korak naprej in jo v kolenu precej upognemo, leva noga pa ostane na mestu, samo peta se dvigne od tal. Roke stisnemo v pest in jih dvignemo nad glavo. V tem položaju s sunkom uleknemo križ in hkrati zamahnemo z rokami nazaj, kolikor moremo.

S tovarišem sva smučala po naših alpicah in smučala po njih sem in tja, kakor bi imela na nogah tiste čarodejne škornje, ki te kar nenadoma prenesejo iz kraja v kraj. Ves ljubi božji dan se nama je v solneu iskril sneg pod smučmi in pokrajina — saj veste — s samimi biseri in sladkorjem posuta šlarafija, da še na Južnem tečaju ne more biti lepše. Kje je zemlja, vsa razpokana od vsakdanjosti?! Kje je Ljubljana?! Kakor da je ni, ene in druge. Kakor da so te naše alpe, pokrite s snegom, pokrajina tam nekje na kakšnem drugem planetu. In ta planet ima svoje prebivalce, prav posebne. Kadar sitnari gosta megla, kadar pade noč na zemljo ali kadar kliče kosilo — takrat se teh prebivalcev nagnete v tiste male kočice toliko, da je strah, da se kočica ne bo razletela. In iz tistih smučskih klavitezov, osvajačev in junakov nastanejo v kočici zopet navadni ljudje — kakor hitro odlože smučke, se izpremenijo v navadne zemljane. Tudi midva s tovarišem sva se izpremenila v navadna zemljana, ko sva se s snežnih oblakov vrnila v kočico in odložila smučke, zakaj želodec je po navadi zabavljal čisto po zemljansko. V kočici pa seveda nič prostora.

Prav za prav sploh ne vem, kako se v kočici dobi prostor. Vedno je vse zasedeno. Po navadi imajo prostor tisti, ki so svoj čaj že zdavnaj popili in se sedaj v preobutih nogavicah in copatah smejejo raznim pripovedovanim dogodivščinam. Sicer pa ne gre za prostor, gre za čaj, ki ti stoji prav tako tekne kakor sede. Za tisto juhico pa sem še vedno dobil na mizi kakšen vogalček. No, ampak je kočica, ki ima v svoji «družinski» sobi nadvse simpatično kmečko pečico. Ta pečica je centrum vsega smučanja v tisti pokrajini. Ni

vraga torej, da sva tudi midva s tovarišem prišla v njeno bližino. In sva videla...

Zunaj že noč. Snežilo je. In si dovoli neka družba še ob tem času in pri teh okoliščinah priti v že itak prenatlačeno kočico. Lačni, izmučeni, premočeni ti stopijo v družinsko sobo. Kaj bi ne, kar nehoti se ozrejo tja proti pečici. A ob njej je prostora le za tri ljudi, to se pravi, če ti trije leže po klopeh okoli peči. In te klopi okoli peči so bile zasedene po treh ležečih ljudeh, ki so imeli preobute nogavice in tople copate. Eden je prav takrat slučajno obrnil glavo od pozorišča stran proti peči, eden je v tem hipu zaspal in zaprl oči, eden pa je gledal v strop in se imel gotovo baviti z važnimi mislimi...

In sva videla... V neki drugi kočici je bilo. Zunaj že noč. Snežilo je. Kar stopi v družinsko sobo mladenič, zbegano gleda po zbranem zboru in končno javi: ta in ta se je med potjo izgubil. Zunaj že noč. Snežilo je... Nekdo od zbranega zbora prav tedaj konstatira, da ima čevlje mokre. Nekdo se potopi v svoj golaž čez ušesa. Nekdo celo smeje se konstatira, da se je bil že sam enkrat izgubil. Nekdo — ne od naju dveh, ki sva stala zaradi tega, ker ni bilo prostora — se dvigne in stopi k mladeniču. In že smo bili zunaj, kjer je že bila noč in je snežilo. Čez četrt, čez pol ure je bil izgubljenec najden. Pripravljali se je bil že, da bi zaspal na planem. Zaspal. — Tu se namreč prične drugi del naslova. Ta, ki se je dvignil, je bil namreč skavt. Ne, pardon — če on to sliši, bo takoj trdil, da ni skavt; pa ne bo to trdil morda iz skromnosti ali pa da bi se zatajil. Ne, res — on ni skavt, in vendar je skavt. Namreč, on se očitno tega ne zaveda, da je skavt, in vendar je. Jaz mu kar v obraz zabrusim, da je skavt, in naj se tega še tako brani in naj mu bo to še tako sitno. Rekel bo kdo — ne, on je gentleman, on je pravi sportnik, pravi turist, on je dober tovariš. No da, seveda, to je skavt. On je skavt in se tega še ne zaveda in je morda še celo proti skavtom. No da, mnenja so različna. In takih, ki niso skavti in so skavti, je več.

In sva videla... zapisano na steni: po 10. uri mora vladati... Jaz lahko spim, če mi z lučjo svetijo v obraz, če poleg mene «pojejo» ali pa uganjajo kakršenkoli kraval. Zato tudi nikdar ne situiram zastran tistega napisa, kadar bi rad spal. Ampak sva videla... in to pot tudi slišala. Eni so hoteli spati, eni pa so hoteli peti. Dve uri se je vodila brezuspešna konverzijska borba. Nato je bil mir — namreč te borbe, ne pa konec petja. Noč je potekla do štirih zjutraj. Tedaj so šli pevci (ki so bili tudi pivci) spat in so sladko spali do desetih dopoldne. Tiste sitnobe, ki so hotele ponoči spati, pa so morale ob štirih zjutraj na pot. Če prav računam, so morali priti tisto popoldne nekako ob 5. ali 6. uri na nameravani cilj, če pri tem niti ne upoštevam neprespance noči. — No da. Tisti pevci in pivci bi me pošteno premlatili, če bi jim rekel, da niso gentlemani, da niso pravi sportniki, da niso pravi tovariši. Zato jim rečem nekaj drugega — skavti niste! To mi bodo gotovo z veseljem potrdili. Seveda, saj ne vedo, kaj s tem potrdijo...

In sva videla... samo mimogrede, zato tudi samo mimogrede povem. Namreč mimogrede na poti sva videla, kako je neki smučar stopil iz vrste in opustil krasno turo ob krasnem dnevu, da je obvezal izvito nogo nekemu drugemu smučarju in ga s težavo odpeljal v oddaljeno kočico... Ni bil pri skavtih, a je bil skavt. Zdaj pa je celo pri skavtih in nenadomestljiv tovariš.

In sva videla — prav za prav nisva videla — drv, ker jih nič ni bilo videti, ker jih nič ni bilo. S tova-

rišem sva se namreč zmenila, da se izogneva enkrat vsem tistim kočicam in sva si najela še manjšo kočico, kjer bi si sama gospodarila in kuhala. Drva bo kmet pripravil in sva mu jih plačala. In sva prišla v trdi zimi in še tršem snegu na lice mesta. Toda prepozno. Tisti, ki je prišel prej, je prej mlel in nama pokuril vsa drva. Presneto je moral kuriti. En dan pred najinim prihodom je odšel oziroma so odšli. To so nama povedali prebivalci neke bližnje take samotne kočice. No, pa bi nama tudi ne bilo potrebno praviti. Notranjost najine kočice je bila zgovorna dovolj. Za detektiva naravnost idealno: olupki 15 pomaranč (od teh so bile nekatere uničene pri mizi, druge na ležišču); na ognjišču — ne, tega rajši ne povem; metla uničena in po vsem podu raztresene vejice — živa priča o veseljem pretepu; in celo papirji s pisavo — kakšna nepredvidnost! Da, mnogo je bilo videti, samo drv ni bilo več videti — razen kupa pepela. Spogledala sva se, ampak skavta dobra volja ne mine. Ampak dobra volja tudi najinim predhodnikom gotovo ni minila, razlika je bila samo ta, da oni niso bili skavti. Midva pa sva si morala pomagati s skodlami, ki sva jih morala potem kmetu še dražje plačati. In morala te zgodbe?

Rad priznam, da sem skavt — a ne, pardon, da to izkušam biti. In malo nas je, ki smo pri skavtih. So pa tudi taki, ki niso pri skavtih, a so skavti. Ti bi prav za prav tudi lahko bili pri skavtih, če bi hoteli in če bi hoteli, da bi bilo še več skavtov med našimi gorskimi vitezi in osvajači. Vitezi in osvajači iz preteklega dobe so dali nekaj na svoj ponos. A moderni vitezi in osvajači, tisti, ki smukajo kakor titani po naših belih grebenih, ki so kakor krilati vranci — kje je njihov ponos, kadar se morajo zateči v prenatrpano kočico? Vi, ki tudi takrat ohranite ponos človeka tovariša, vedite, vi ste skavti. Ali si ne želite, da bi bilo še več takih skavtov? O da — to si človek včasih lahko želi iz prav egoističnih razlogov.

Je namreč smučanje nacionalen sport. Vsa društva, vse organizacije ga goje. Ni vrag, da bi ga tudi skavti ne. Seveda pa je dolga storija, kako naj se smučanje goji. Oprostite — ne maram segati v besedo smučar-

Dom Smučarskega kluba Ljubljana na Pokljuki.

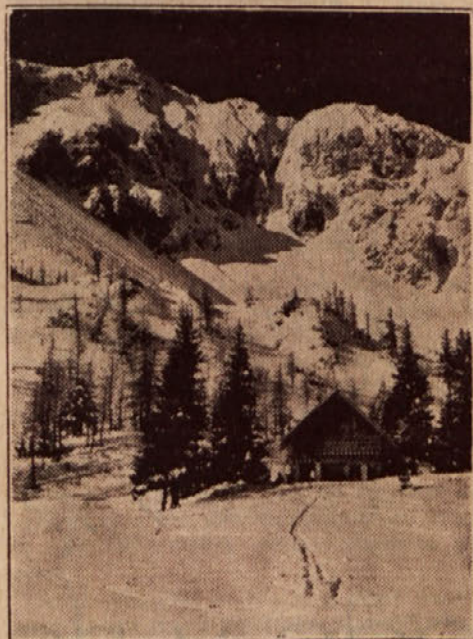
skim tehničnim strokovnjakom učiteljem, ki bi me prav upravičeno zavrnil — oni uče pač tehnično plat. Toda to za gojitev kakega sporta ni dovolj, posebno pa še nacionalnega. In zopet oprostite — nimam namena delati reklamo za skavte — ne, ideja za naslov tega članka ni moja. Povedal bi samo rad to in ono. Sicer je res, da se že mnogo govori o gentlemanstvu, o pravih sportnikih, posebno na smučarskem polju. Toda koga se že kaj prime? Kje je praktična razlaga in vzgoja gentlemanstva? Kje je praktična razlaga in vzgoja pravih sportnikov, pravih smučarjev? Ali pa se vam ne zdi morda, da tega ni treba? Da se goji nacionalni sport tako, kakor sva midva s tovarišem videla? Oziroma — še eno vprašanje — ali je smučar samo toliko časa smučar, dokler po snegu smuka, ko smučke odloži, pa ni več smučar, ampak najnavadnejši zemljan?... Lepe so naše alpece, tako lepe v snegu. In kaj vse smuka tja po njih...

Tudi skavti smučajo tja po njih. Malo jih je sicer teh skavtov, ki smučajo med množico ostalih smučarjev po naših alpicah. Toda so. In niso smučarji samo takrat, kadar smukajo po snegu in imajo smučke na nogah, ampak so gentlemani smučarji tudi takrat, kadar nimajo smučk na nogah. Oni niso taki, da bi takrat, kadar nimajo smučk na nogah, s svojim vedenjem trdili, da so najnavadnejši zemljani in da niso smučarji-gentleman. So pa taki med vsemi smučarji (jaz se sam čudim svoji smelosti, ker so ti v ogromni preglasovalni večini), ki o sebi trde, da so imenitni smučarji, in mnogi tudi v resnici so, kar se tiče smučarske tehnike — toda nikomur ne želim, da bi imel z njimi kakšno odvisnost v prenatrpani kočici ali kako drugače. Da — res je — smučar biti in smučar biti, to ti je dvoje. In res je, da skavti niso samo zato tu, da nosijo take in take klobuke, ampak je to zadeva, ki je živa in ki bi morala živeti v vseh smučarjih, kar se jih smuka, kar se jih smuka po naših obširnih, a vendar tako malih alpicah in v še manjših kočicah.

Miren.

Gore, gore! Nihče se ne vrne z njih tak, kakršen je prišel iz doline nanje. Slabiče okrepe, pretrdim pa dajo milino in lepoto.

Gustav Trenker.

Koča na Zelenici.

Smučarske prigode v risbi

Foto Janko Ravnik.

ZIMSKI RAJ V PLANICI

Pozno ponoči me je privedla pot na Slatno. Pod nogami je škripal trdi sneg, skozi vejevje se je pred mano svetlikal s svojimi številnimi okenci Smučarski dom. Očarljiva idila v blaženi, skrivnostni planinski samoti!

Ta tiha pokrajina v objemu gozdov in gora, na meji naše domovine, je položena leto in dan na solnce, kakor bi nad njo varno čuvala blagoslavlajoča božja dlan. Ko mi dolinci tonemo v megli in v obupnem dolgočasju, prepeva vsa Planica tiho pesem življenjske radosti in naših planinskih prelesti.

*

Zdajle, ko gre božič v deželo, se prične veliko romanje v obmejno dolino. Zopet bodo zaživela bela pobočja pod domom. Tam, kjer se poleti košati bujna, sočna planinska trava, bodo zdaj dan za dnem drsele smuči na nogah okretnih in ne-okretnih, majhnih in velikih nadobudnih tečajnikov, ki jih bo vzorno disciplinirano uril naš prvi smučarski mojster inž. Janko Janša. V enem tednu vas izvežba, da lahko nato drzno naskočite to in ono zimsko turo, za katere je vprav Planica najsrečnejše iztočišče.

In kakor hitro si na smučkah gospod, tedaj boš šele prav pozdravil Planico. Po dve do tri ure daleč hodijo izletniki na smučkah po tej krasni planinski dolini. V Tamarju boš poslušal bobnenje lavin. Nasproti vabi Petelinjek, za mejo sanjajo čudovita Klanška jezera. Vedno privlačna je Kranjska gora, dalje Vršič, Vojščica, Rožca, Radovna, Krma, Pokljuka. Po tri, štiri dni lahko jadraš po samem planinskem svetu, in njegovih zimskih prelesti nikoli ne pozabiš.

Smučarski dom na Slatni je odprt vsakomur, ki mu srce hrepeni po planinski idili, po zdravju, po solncu.

Bohinj se je letos pripravil

Že pred vojno je bil Bohinj prvo slovensko zimsko-sportno središče. Smučarski sport tedaj pri nas še ni bil razvit, smučarji z dolgimi ukrivljenimi deskami in eno palico so bili še bele vrane. Zato je bil pa sankski sport na vrhuncu. Vsako zimo so prihajali sankarji iz vse Kranjske in Goriške, pa tudi iz Trsta in bolj oddaljenih mest v snežni paradiž Bohinja. Tu je bila zgrajena naša prva sankška drča, kjer so pri tekmah brzele sanke druge za drugimi s silovito naglico. Tik pred vojno se je pa razmahnilo tudi smučarstvo. Leta 1914. je imel naš smučarski pionir Rudolf Badjura v Bohinjski Bistrici prvi civilni smučarski tečaj. Isto zimo je bila tam tudi prva slovenska smučarska tekma. Prvo mesto je odnesel Badjura.

Foto Janko Ravnik.

Smučarski dom Turistovskega kluba «Skala».

Po vojni se je smučarstvo razvilo v naš narodni sport. Zaradi večje reklame in podjetnosti Dolincev se je prenesel zimsko-sportni centrum za nekaj časa v Zgornjo savsko dolino, čeprav tereni tam niti najmanj ne dosega bohinjskih. Bohinj je po svoji legi in terenih ustvarjen za slovensko zimsko-sportno središče.

Dandanes romajo nabito polni vlaki smučarjev ob nedeljah in praznikih na Gorenjsko, v Dolino in v Bohinj. Krivda, da je Bohinj razmeroma veliko premalo obiskan, je tudi in predvsem ta, da v Bohinju do pred kratkim nismo imeli sportnih postojank. Kdor je hotel v bohinjske hribe, je moral prenočevati v dolini in se še isti dan vrniti ali pa prezebiti v napol podrtih pastirskih bajtah. Šele lansko leto je podružnica Slovenskega planinskega društva v Srednji vasi adaptirala in preuredila vojaško barako na planini Na Kraju za zimski sport. Projektirana je tudi kočica smučarskega kluba Bohinj na Govnjačih. S tema dvema postojankama bo odprt našemu smučarstvu eden najlepših terenov v Julijskih Alpah, naša Komna. Letos je zrasel na Pokljuki komfortni hotel smučarskega kluba Ljubljana. To bo sedaj udobno izhodišče za ture po krasni gozdni planoti Pokljuke in dalje za vršace Tosca, Dražkih vrhov in Debele peči. Letošnje poletje pa je zgradil še turistijski klub Skala na Voglu nad Bohinjskim jezerom novo krasno postojanko. Ponosno se dviga drzna

stavba na prepadni pečini Rjave skale in se zrcali v gladini Bohinjskega jezera. Iz vsega Bohinja jo vidiš, po vsem Bohinju se razgledaš z njene terase. S to postojanko je obenem dana zveza med Triglavsko gmoto in skupino Črne prsti. Krasna je smučarska tura od planine Na Kraju čez Govnjače, pod Podrto goro, mimo Migovca in Konjskega vrha do Skalaškega doma na Voglu in odtod po robih bohinjskih mejnih gora do Črne prsti.

Kakor vidimo, se Bohinj tudi v tej smeri lepo razvija. Ne s kričečo reklamo, ampak z delom se je pokazal in vabi vse naše smučarje na obisk. Mične postojanke po robih kličejo in gostoljubno pričakujejo.

ANEKDOTE

Shaw in mlad pisatelj.

Nadobuden pisatelj, ki ga še ni doletela sreča, da bi bilo njegovo ime tiskano, je napisal prvo dramo. Ko jo je dal prečitati svojim prijateljem, so jo nekateri pohvalili, drugi pa raztrgali. Zato je hotel doseči, da bi sam Shaw to dramo prečital in jo ocenil. Le kako naj ga pregovori, da ne bo rokopisa neprebranega zagnal v koš. In domislil se je.

Poslal je dramo Shawu in priložil tole pismo:

«Prepričan sem, da moje drame še pogledali ne boste. Stavim z vami deset funtov, da mi jo boste vrnili neprečitano.»

Čez nekaj dni je dobil od Shawa precej težko pismo — vrnjeni rokopiis —, zraven pa je bil ček za deset funtov (okoli 2000 dinarjev) in takole pismo:

«Stavo ste dobili. Shaw.»

DRAMA

Ko to pišemo, se skriva pod grmom finančne in repertoarne krize gledališča Miroslava Feldmana «Zajec» in mimo Raupachovega «Mlinarja in njegove hčere» je prišla «Pravica do greha» srečno na oder. Vsenaokoli pa se je radostno razraslo polje «Turških kumar», ob katerem obupno iščejo besed recenzenti in uprava. Zdaj je po teatru vse veselo. Kaj zreducirane moči! Kdo bi se zmenil za umazane dinarje takole od prvega do dvajsetega v mesecu! Ljudem je treba smeha, da pozabijo na želodec, na deskah imej besedo komik in pozabljen naj bo Levarjev patos in eterično plahutanje krilate umetnosti Mile Šaričeve. Toda smeh je grenak, glave so zamišljene, a zajec dela po turških kumarah svoje burkaste skoje dalje... Hamlet je postal desetnik Hirtzi in Martin Picek, Nablocka igra Sandoro, plesalko, in Sveta Ivana je postala Senta, hčerka peletrovca s kumarami...

Ozri se stran, ti žensko občutljivi romantik, ne prebiraj Debevočevih aforizmov o teatru in ne trati svojega bledega, napihnjenega neznanja v to, da nemočno objokuješ ponosno Tersphiro, ki sramežljivo odkriva svoje poslednje čare...

Gledališče ima dober obisk in ga mora imeti še boljšega. Kar je pametnemu računarju za danes in za jutri dovolj. Ecco.

«Zajec.» Igra v 4 dejanjih. Spisal Miroslav Feldman. Prevel Juš Kozak. Režiser: prof. O. Sest. Igra je skica nesmiselno vojaško vzgojenih aktivnih oficirjev, ki med svetovno vojno iščejo in goje svojo lastno praznino in jo izpopolnjujejo z bolno nagnjenostjo do Nečesa, do — zajca... Po odru čujemo rohnenje stare avstrijske soldateske in ironično poveljevanje človeške sirovosti, a kljub vsemu primanjkuje igri pravega humorja in nepričakovano preokrene komedija v prisiljeno tragičnost.

Igra trpi na dolgih dialogih, na negotovosti motiva in skiciranem dejanju.

Predstava je po zaslugi Železnika, Skrbinska, Jermana in Kralja dosegla lep uspeh. V Pianekem se razvija pozornost vzbujajoč odrski talent.

«Pravica do greha.» Veseloigra v 4 dejanjih. Spisal V. Werner. Poslovenil dr. Fr. Bradač. Režiser: Bratko Kreft.

Izborna češka komedija iz meščanskega družinskega okolja. Igra je prepolna zdravih, iskrih se aforizmov o zakonu in ima jedrnatu situacijsko komiko. Prizanesljivo zagovarja pravico dveh mladih zakoncev do «prezračenja» in po zaslugi idealne, a energične tašče poteče igra do konca v smeri vsele komedije. «Greh» je dovoljen, ker je človeški, važno je, da ga ozdravimo z razumečo obzirnostjo in s poznavanjem sveta in ljudi. Svoje kreacije so izborno rešili Jan, V. Juvanova, M. Danilova, posebno še hvaležno vlogo tašče Nablocka, Cesar, Medvedova, Sancin in Kukčeva. Igra je vsega obiska vredna.

Ob Vseh svetih smo po dolgem času kot koncesijo najširši publiki videli Raupachovo žaloigro «Mlinar in njegova hči» v Malavašičevem prevodu in režiji Milana Skrbinska. Osebe z dejanjem vred niso sicer več «sodobne», a tudi ne resnične, vendar pa popularna igra vedno privlači ljubitelje ljudske drame. Lipah (Črnot), Marica (Boltarjeva), Konrad (Gregorin) in ne navsezadnje grobokop Luka (Plut) so z ostalimi dostojno odigrali kreacije svojih slavnih prednikov Verovška, Borštnika i. dr.

Mnenja smo, da bi se s francosko komedijo ali dobro slovensko veseloigro mnogo bolj ustreglo publiki in igralcem, kakor se je to zgodilo z burkastim nestvorom M. Fernerja in Maksa Neala «Turške kumare».

Danes je žal zopet v polni veljavi usodni memento: brez denarja ni kulture. Mi pa pravimo: kultura mora ostati to, kar je — duhovno ogledalo naroda. Važno je le, da ne pade na nivo cirkusa in ne postane sužnja literarnih fabrikantov. Škoda je pozneje težko popravljiva, kar vemo še iz «Krpanske kobile». Predvojnih razmer, okusa občinstva, a tudi enotnosti ansambla pa seveda ni možno staviti v primeru s sedanjim umetnostnim položajem drame, ki je stabilen, umetniško ubran in izredno ambiciozen. Igralski velikani predvojnih sezij teh dejstev ne morejo izpremeniti. Življen je teče svoj nagli tempo. Gre tedaj le za srečno izbiro repertoarja. «Kumare» so napolnile premiero, in kdor ne želi mnogo, bo tudi v bodoče zadovoljen. Smeh je zdravilen, a prihajati mora iz srca. Drugo je muka. Bodočnost nam kaže skrivnostni pomišljaj —. Razvozlja ga čas. Dolej pa smo žrtvovalci prehodne generacije...

Otvoritev delavskih prosvetnih večerov «Svobode» in «Zarje».

V sredo, dne 8. novembra, sta agilni delavski društvi «Svoboda» in «Zarja» otvorili svoj prvi, a po številu XX. prosvetni večer, kateri je po umetniški plati, a tudi po svoji nenavadni pestrosti najlepše presenetil. Vse kaže, da se v težki dobi naše delavstvo posebno zaveda pomena kulturnega dela in gre vse priznanje požrtovovalnemu vodstvu v osebi pisatelja Ivana Vuka in marljivo sodelujočim, ki poleg težkega dnevnega dela vrše še svoje prosvetne dolžnosti. Spored je obsegal — ob izredno nizkih cenah po Din 3.—, 2.— in 1.— — dvanaest bogatih točk, ki so bile prava delovna revija obeh društev. Delavska godba «Zarja» je z izboljšano in pomiljeno zasedbo zaigrala: A. B. Delavski pozdrav, Waldeuflov «Čar siren» in novo skladbo domačina V. Semeja Judith (Intermezzo) z novim dirigentom I. Semejo strumno in muzikalno poglobljeno glede ritma in linije.

Konservatoristka gdč. Vida Rudolfova je z mehkim in dobro šolanim altom občutno zapela dva Parmova solospesa: «Zapoj mi, ptičica, glasno» in «Ptička». Pevko je diskretno kakor vedno spremljal R. Gallatia.

Izorstne, resnično užigajoče in v efektni sceni so bile tri deklamacije Ivana Skuka: Tigrova pesem «Vprašanje delavki», Mileta Klopčiča krasno občuteno «Moj oče» in aktualno «Kdor še dvomi». Miloš Zihl se je na saksofonu z dvema točkama ponovno izkazal za pravega mojstra in je moral na burno zahtevo še dodati. Igral je a) Box: Griserie in b) Wiedeff: Valse Erica. Pri klavirju nadarjeni Bojan Adamič. Konservatoristka sopranistka Anica Kristanova je zapela Adamičovo «Pri zibeli» in škorpikovo «Otrok izprašuje» — zadnja komponirana za delavske prosvetne večere. Pevka ima visok in prodoren sopranski material, kateremu še čas prinese gibkejšo interpretacijsko silo in modulacijsko raznolikost. V duetu z Vido Rudolfovo je pevka zapela še Dvořákové «Štiri moravske dvošpeve» v zadostni skladnosti in točnem podajanju. Konservatorist tenorist Drago Burgar je zapel arijo iz opere «Halka». Pevce se od nastopa do nastopa razveseljivo izboljšuje in se bliža upoštevane vrednemu junaškemu koncertnemu tenorju, ko se ublaže male hibe organa in se pevec notranje osvobodi.

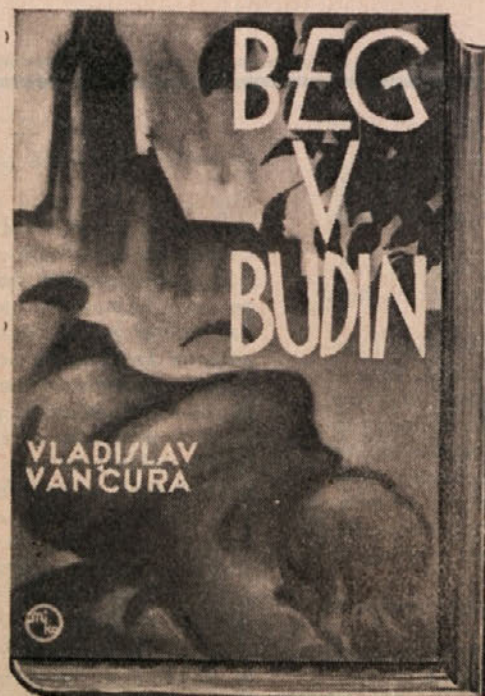
Vprav čudežno pa je presenetil dirigent Kristo Perko s svojim okoli dvajset pevcev broječim zborom «Cankar». Pevci so nastopili brez not in z dobro intonacijo zapeli pesmi: «Delavski pozdrav», «Rožmarin», «Na poljani», «Na bregu stojim» ter koroški «Tam, kjer teče bistra Zila» in «Pod mojo kajžo». Perko je izenačil glasove, s fino dinamiko zabrisal glasovne nedostatke položil v interpretacijo živo karakterizacijo in pokazal smiselno muzikalno linijo. Zbor razpolaga s prav dobrimi drugimi basi, ima decenten bariton in dobro ustražovan tenor. Perko in zbor zaslužita vse priznanje.

Kot posebnost večera je smatrati nastop kovinarja Bineta Trtnika in Rajka Osterca, prvega s havajsko kitaro, drugega kot spremljevalca. Duet je izborno vigran, Trtnik pa je cel virtuos na svojem instrumentu. Po bučnem aplavzu je moral še dodajati.

«Svobodi» in «Zarji» je na večeru čestitati, saj sta društvi na najbolj dostojen način uvedli svoje letošnje prostovoljno prosvetno delo.

Ivo Peruzzi.

Če nam nakažete do 5. januarja polletno naročnino, Vam takoj pošljemo lep ilustriran koledar (128 strani).

Božična darila

V nekaj dneh bomo praznovali najlepši večer v letu. Zvonovi bodo peli svojo božično pesem, lučke bodo gorele pri jasecah in na božičnem drevescu, vonj kadila se bo širil po našem domu. Kdor bo mogel, bo ta večer obdaroval tiste, ki jih ima rad. Dragocenih darov v teh časih ne bo veliko. Pač pa so lahko bogata darila, ki se dobe za majhen denar. To so dobre knjige. Kako se otrok razveseli, ko prelistava knjigo pripovedk. Kako mu gore oči od razburjenja in navdušenja. Spomnite se ga s knjigo «Živalce in roparji». Kako je študent ali odrasla hči vesela, če vidi, da je oče naročil zbirko knjig. Dobra knjiga je čudovita prijateljica vsakega človeka. Ona Vas razvedri in Vam prinaša zadovoljstvo in srčno. Lepa knjiga je sodobni okras vsakega doma. Na lepo zbirko knjig je ponosna vsaka družina. Knjige imajo stalno vrednost, ker bodo dajale uteho in nekaj ur duševnega razvedrila Vašim vnukom.

K lepim knjigam spada tudi lepa knjižna polica. Ali bi Vam ne bila takale knjižna polica všeč? Če se malo potrudite in izpregovorite pri svojih znancih prijazno besedo, pa Vam jo pošljemo za božično darilo. Pridobite nam štiri ali pet naročnikov. Če ne utegnate, pa nam pridobite vsaj enega novega naročnika. Nam napravite dobro delo, sebi pa pridobite lepo knjigo slavne ruske pisateljice Nine Smirnov: Marfa. Zakaj bi ne vzeli nekaj, kar lahko dobite z majhnim trudom. Če dobite več kakor dvajset novih naročnikov, se Vam izplača, da se potegujete za glavno nagrado, ki je krasna knjižna omara.

Povejte svojim prijateljskim družinam, da so letošnje knjige še enkrat več vredne od lanskih. Avtorji knjig so sama svetovna imena. Vrstni red knjig je tale:

1. Upton Sinclair: «Alkohol», III. del. To knjigo ste dobili 22. novembra.
2. H. G. Wells: «Boj z Marsovcami», I. del. Ta knjiga je danes priložena.
3. H. G. Wells: «Boj z Marsovcami», II. del.
Dobite meseca februarja.
4. Vladislav Vančura: «Beg v Budini», I. del.
Dobite meseca marca.
5. Vladislav Vančura: «Beg v Budini», II. del.
Dobite meseca aprila.
6. J. Šmelov: «Mary». Dobite meseca maja.
7. Klabund: «Borgia». Dobite meseca junija.
8. Herman Sudermann: «Mačja brv», I. del.
Dobite meseca avgusta.
9. Herman Sudermann: «Mačja brv», II. del.
Dobite meseca septembra.
10. Herman Sudermann: «Mačja brv», III. del.
Dobite meseca oktobra.
11. Pierre Louys: «Ženska in možicelj». Dobite meseca decembra.

Pogoji za nagrade so tile:

I. Kdor nam pridobi enega naročnika, ki bo plačal Din 132—, dobi mehko vezani krasni roman Nine Smirnov «Marfa», ki ga je prevedel Ludvik Mrzel.

Kdor pridobi naročnika, ki bo plačal Din 192—, dobi isto knjigo v platno vezano.

Kdor pridobi pet naročnikov, ki bodo plačali po Din 132—, torej skupaj Din 660—, ali pa dva naročnika po Din 192— in dva po Din 132—, torej skupaj Din 648—, dobi lepo knjižno polico iz trdega lesa, kakršno vidite na desni strani naslikano.

II. Tisti, ki nabere največ naročnikov (najmanj dvajset), dobi knjižno omaro, ki je naslikana spodaj.

Vsakdo bo lahko sam kontroliral, kdo bo upravičen do glavne nagrade.

Če nabere več naročnikov enako število naročnikov, se vpričo njih glavna nagrada izžreba.

III. Razdelitev nagrad.

a) Vsak naročnik dobi knjižno polico še tisti dan, ko njegovi naročniki v celoti vplačajo enoletno naročnino.

Vsi skupaj morajo vplačati najmanj Din 648.—.

b) Glavna nagrada se o Božiču 1934. prisodi najbolj pridnemu naročniku, torej tistemu, kateri bo imel največ naročnikov, ki bodo naročnino za vse leto plačali. Prvenstvo pravico do glavne nagrade bodo imeli tisti, kateri dosežejo najvišji znesek naročnin, ki jih bodo plačali od njih nabrani naročniki (glej pojasnilo).

c) Knjižne police in omara se morajo prevzeti v Ljubljani.

č) Pregled vplačanih naročnin se izvrši vpričo treh naročnikov, ki so pridobili vsaj 20 naročnikov, vpričo člana konzorcija in pod predsedstvom javnega notarja.

Dne 15. decembra 1934. se komisija sestane in ugotovi na podlagi vplačanih naročnin, kdo je dosegel najvišjo vsoto od pridobljenih naročnikov. Zapisnik o tem bo potem objavljen. Sklepa komisije ne bo mogel nihče izpodbijati. Zato se podvržejo vsi naročniki temu sklepu. Na podlagi tega zapisnika bo lahko vsak nabiralatelj sam kontroliral, ali ni morda on pridobil še več takih naročnikov, ki so vplačali še večjo vsoto.

V pojasnilo tale primer:

Ako A pridobi 26 naročnikov po Din 132.—, skupna vsota Din 3432.—,

B 19 po Din 132.— in 5 po Din 192.—, skupna vsota Din 3468.—, in

C samo 21 naročnikov po Din 192.—, skupna vsota Din 4032.—,

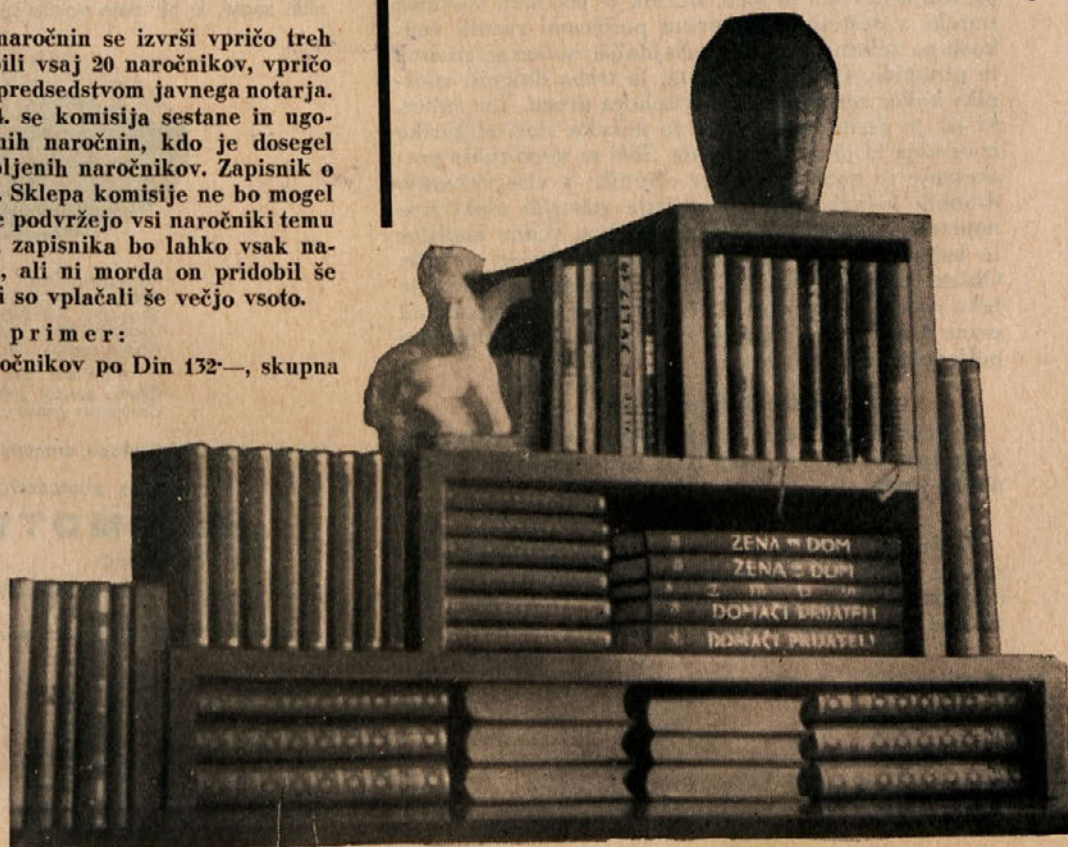
ne dobi knjižne omare A ali B, ampak C, ker je pridobil naročnikov za najvišjo skupno vsoto.

Pač pa prejmejo vsi ostali, ki ne dobe knjižne omare, za vsakih po njihovih naročnikih vplačanih Din 648.— po eno knjižno polico, kakršna je na prejšnji strani naslikana.

IV. Kdor pa ne utegne pridobivati novih naročnikov, pa bi vendar rad imel knjižno polico, jo lahko izjemoma dobi s pogojem, da plača naročnino za list in knjige za štiri leta naprej (najmanj Din 648.—).

V. Pišite upravi «Evalit», Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 10, da Vam pošlje nabiralno polo za nabiranje naročnikov.

Tisti, ki hočejo tekmovati za glavno nagrado, dobe poleg nabiralne pole še potrebna navodila in tiskovine.

Naš pravi domači izdelek

«Dežnik» prežene nevihto.

Inženjer Creeckl iz Avstralije je izumil «dežnik», ki preganja nevihte in točo. Dežnik je podoben kovinski smreki z nešteti bakrenimi puščicami raznih velikosti na železnem ogrodju. Najdaljše sulice so sredina te piramide. Če grozi nevihta, je treba dvigniti «dežnik» kakor zastavo na vrh visokega droga. Vse sulice, ki jih je časih do 4000, prično nekako vleči elektriko iz ozračja in jo odvajajo v tla. Sliši se samo rahlo prasketanje in ponoči žari ves «dežnik» v višnjevkastih, drobnih lučkah. Tako odvajanje zmanjša električno napetost v oblakih, da izgube drobne vodne kapljice in ledena zrnca v oblakih privlačnost in se razprše. Oblaki začno kopneti in kmalu izginejo. «Dežnik» je tako poceni in preprost, da bo najbrž kmalu izpodrinil razne druge velike aparate, ki jih uporabljajo napredni poljedelci proti nevihtam.

Spomenik iz premoga.

V Beuthenu so odkrili spomenik padlim vojakom-rudarjem, ki je sestavljen iz 38 kosov premoga in ima obliko krste.

Dopisnice iz aluminija.

V Birminghamu so pred kratkim izdali prve dopisnice iz aluminija. Dopisnice so uporabne za pisanje s črnilom, pa tudi s pisalnim strojem. Skoraj nič težje niso od papirnatih. Imajo pa to prednost, da se ne raz-

trgajo in da v arhivih ne porumene. Izdelovalni stroški so zelo nizki. Verjetno je, da ne bo ostalo le pri pokusih in da se bodo te dopisnice kmalu tudi druge uveljavile.

SMOLEC IMA SMOLO

Andrej Smolec je še enkrat pogledal naslov na ovitku, našobil je ustnice in jih obliznil, potem pa je zaemokal: «Če ga bom zdajle zagnal v nabiralnik, ga bo zvečer že imela, ali pa vsaj jutri zjutraj... Zlomka, če bi moja stara vedela...» se je hudobno zasmejal in šel s skoraj mladostnimi koraki z doma. Pismo je bilo namenjeno visokorodni gospodični Liziki Popkovi in v njem je bila goreča ljubezenska prisega, vse polno lepih besed, ki so bile tako sladke, kakor bi bile z medom pomazane, nevarnih groženj, da si vzame življenje, če ga ne usliši, milih prošelj, obljub, predlogov za sestanek, hudih besed o ženi Filomeni — in naposled so bile spodaj še napisane lepe, besede: «Pri tvojih nogah ležeči, iskreno te ljubeči Andrejček.»

Smolec je krenil proti nabiralniku in pri tem je moral neprestano misliti, kaj bi rekla njegova krepstna in zvesta Filomena, če bi vedela, da živi na svetu neka Lizika, ki sme reči njenemu možu «Andrejček». Začutil je neprijetno izpreletavanje po hrbtu, kar v dve gubi je zlezal, prišel do rdečega nabiralnika, potegnil pismo iz žepa in še poslednjič prebral naslov, potem pa je segel z roko v odprtino za spuščanje pisma in že je slišal, kako je pismo padlo na dno. Nato je hotel potegniti roko nazaj in...

Prestrašil se je. Ni šlo. Roka je trdno tičala v nabiralniku. Kar je mogel, je potegnil, toda dalje kakor do členkov je ni mogel spraviti iz kovinske pasti.

Če se hočete iznebiti mozoljev

na obrazu, če imate premasno kožo, nečisto polt itd. uporabljajte svetovnoznane produkte

„LA TOJA“.

Izdelki „La Toja“ so napravljeni po strogo znanstvenih predpisih iz najfinejših surovin ob dodatku naravnih učinkovitih snovi, ki jih daje slovito špansko zdravilišče LA TOJA.

Milo „LA TOJA“
Krema za britje „LA TOJA“
Shampoo „LA TOJA“
Lotion ol limon „LA TOJA“
Aceit radico „LA TOJA“ (olje za kožo)
Kreme za kožo:
Crema normal „LA TOJA“ (mastna)
Crema sin graso „LA TOJA“ (suha)

Ako teh izdelkov v Vaši lekarni, drogeriji ali trgovini še ne dobite, pišite na

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:

„CHEMOTECHNA“,
kemični laboratorij družba z o. z.

Mestni trg št. 10 LJUBLJANA Mestni trg št. 10

Imenovana tvrdka izdeluje tudi priznana razkuževalna sredstva.

KLOBUČEVINA SVARI VAŠE LASE!

Tudi lasje za ta klobuk so bili nekoč rahli in voljni. Šele ko so bili prani z milom so se spolstili . . .

Vaših nežnih, občutljivih las gotovo ne bi hoteli staviti v nevarnost, da izgube z navadnim milom svoj živi sijaj. Za lase rabite nežni Elida Shampoo brez sode. Ako boste redno uporabljali za Vaše lase Elida Shampoo, ne bodo samo temeljito oprani, temveč tudi razumno negovani.

ELIDA SHAMPOO

«Hudiča!» je presenečeno zagodel, «ta je pa lepa! Saj to ni mogoče!»

Pa je bilo mogoče. Vlekel je, kar je mogel, nabiralnik je zvenel po kovini — toda svojega plena ni izpustil.

«No, gospod sosed,» se je oglasil nekdo za njim, «kaj pa se je zgodilo? Ali omarico ščegetate, ali kaj?»

Andrej je zagodel in besno sukal ujeto roko. Možak za njim se je smejal in neka stara babnica z naočniki mu je pomagala. V roki je imela mašne bukvice in robec, pa se je hehetala in obračala jezik: «Jej, pošast goreča, tale se je pa v past ujel! Ko sem bila še mlada, se mi je prav taka reč primerila. Še zdaj se spominjam, kako dolgo so me reševali.»

«Bolj narahlo morate!» je dejal zavaljeni dedec z debelo smotko v ustih. «Lepo narahlo, pa jo boste počasi izvlekli, ali ne?»

Andrej je začel obračati roko narahlo, vso kožo si je že na členku posnel, potem je začel kleti — pa ni šlo.

«O, ti hudič smrdljivi, ne gre . . .»

Zavaljeni gospod s smotko je nekaj govoril:

«... Namazati je treba roko z vazelinom . . . ali pa z mastjo . . . ali pa vsaj pljunite nanjo . . . in . . .»

Potem je slišal Andrej iz množice gledalcev, ki je postajala čedalje večja, nov nasvet:

«Kaj vazelin! Kaj pljuvanje! Kaj rahlo obračanje! Nič! Gospod mora prste trdo držati in drugi bodo potegnili . . .»

Smolec je zravnal prste in kar štirje gledalci so ga začeli vleči za nesrečno roko. Pokalo je, prasketalo in Andrej je tulil: «Ojej, nehajte! Saj mi boste vse členke izpahnili!»

Nehali so, potem pa je prišel mimo ključavničarski pomočnik in resno rekel:

«Kaj, tako se mislite rešiti? Kako pa! Špranjo je treba razširiti . . . z železom ali pa s čim podobnim . . .»

«Jaz naj pa nabiralnik plačam!» je zakričal ogorčeno Andrej in od jeze mu je šlo že na jok. «Jaz naj plačam . . . Ježeš, moja stara!» je potem preplašeno šepnil. «Prosim vas, napravite zid okoli mene, da me ne bo opazila, kajti pismo . . .»

Z bliskovo naglico je nastal okoli njega res pravi zid. Gospa Filomena, ki je bila že po naravi precej radovedna, je prijadrala mimo. Ostrmela je, obstala in se radovedno pridružila ljudem.

«Nekdo visi pri nabiralniku!» so jo ljudje prijazno poučili, Smolec v sredi med njimi pa je lezel v dve gubi in gledal v tla. In čedalje obupneje je moledoval: «Za božjo voljo, skrijte me. Moje stare ne poznate!»

In zlobna usoda je tisti trenutek prinesla še stražnika. Množica se je razdelila, stražnik pa je začel izpraševati: «Torej visite? Kako se imenujete? Rojen? Samec? Oče? Pristojen? Poklic?»

Gospa Filomena je kriknila:

«Andrej!»

Kakor bi ga bila kača pičila, se je Andrej stresel. Tako stresel, da se je roka iztrgala iz nabiralnika. Zbolelo ga je po vseh členkih, še bolj pa pri srcu.

Toda bilo je že prepozno.

«Nabiralnik bo treba uradno odpreti in ugotoviti, ali je v njem vse v redu», je dejal stražnik in Filomena je rekla:

«Takrat bom videla, kaj je ta spak vrgel vanj!»

Andrej pa si je mislil: «Adijo, Lizika!»

Da boš vedel

Čigav je Severni tečaj.

Na tihem so si severne države razdelile ozemlje okoli Severnega tečaja. Če razdelimo okolico na 360 stopinj, je dobila Rusija 160° od Severnega rtiča do Beringove ceste, Amerika 30° ozemlja nad Aljasko, 80° je vzela Kanada, 50° Danska (Grönland) in ostalih 40° s Spitzbergi, ki so bogati s premogom, Norveška. Severni tečaj pa ni last nikogar. Kdor stoji na njem — to pa ni prav lahka reč — stoji obenem na ozemlju petih držav.

Najgloblji rov.

V Ameriki so z ogromnimi svedri navrtali zemljo 3245 metrov globoko. To je doslej najgloblji rov. Pri tem so odkrili zelo močan izvirek nafte. Kopati mislijo do globine 3500 metrov.

Bratko Kreft:

Kalvarija za vasjo

(Konec.)

«Pij, Mici, na moje zdravje!»

Kar tikal jo je. Mici se ni upala piti. Gospo, ki jo je že ves teden, odkar je bila tu, morala klicati za madame, pa ji je zdaj sama namignila, naj izpije ponujeno čašo. Micika je izpila in spet pohitela ven. Nekdo je zahteval piva.

«Ein feines Tierchen, nicht wahr, Herr Doktor!»

Madame se je samo zadovoljno muzala svojemu gostu.

«Nocoj bomo šampanjca, kajne, gospod doktor?»

«Pa naj bo ... Mici, šampanjca!»

Težka zimska hrana

in pomanjkanje gibanja sta vzroka slabe prebave, napadov omedlevice, zaprtja in slabega delovanja črevesja. — Kri kroži v žilah prepočasi. Zaradi mraza začutimo spet stare bolezni, kakor poapnenje žil, hemoroide, zamaščenje srca in razne živčne bolezni. Zlasti zrelejši in starejši ljudje so dovzetni za te bolezni.

„Planinka“-čaj Bahovec

uniči povzročitelje bolezni, očisti in obnovi krvni obtok ter deluje blagodejno na vse telo in na naše splošno počutje.

Zahtevajte v lekarnah in drogerijah izrečno

«PLANINKA» - ČAJ BAHOVEC, ki se ne prodaja odprto, ampak samo v zaprtih in plombiranih zavočkih po Din 20 — z napisom izdelovalca.

Lekarnar Mr. Bahovec
Ljubljana.

Reg. broj 12.590 z dne 20. VII. 1932.

Nikoli še ni videla Mici piti šampanjca. Sama madame je šla ponj. Tako je počilo, ko so ga odprli, in kako se je penil. Doktor je častil. Dobro volje je bil in je častil madame in Miciko. Dobro se ji je zdelo vse in zabavno. Šampanjec pa ji je stopil v glavo. Ponudili so ji še drugo čašo.

«Ne več, gospod doktor, ne morem. Noge se mi že opletajo. Hvala, madame!»

Nihče bi ne mislil, da je bilo to dekle pred tednom še tako nebogljenko, tako podeželsko. Črna obleka, ki jo je dobila od madame, se je lepo prilegla zdravemu telesu, in Mici je bila štemana. Poleg tega se je veselila sveže postelje, novega perila, zakaj popoldne je povedala madame, da bo zvečer že lahko spala v svoji sobi. Nekoliko pred policijsko uro ji je velela madame, naj gre spat.

«Urujena si, pojdi!»

Res, Mici je bila utrujena in šampanjec jo je pozibaval. Madami se ni bilo upirati. Tako dobro in toplo ji je bilo, ko je legla v posteljo. Srečna je bila. Pomolila je očenaš, mislila na Mihaela in Mihaleka. Tedaj je vstopila madame.

«Gospod doktor bi rad še s teboj govoril.»

Mici ni razumela.

«Sprejeti ga moraš, naš najboljši gost je!»

Madame je odšla, doktor je prišel. Vse to se je zgodilo tako nepričakovano naglo. Hipoma je sedel doktor na njeni postelji in božal njeno roko, četudi jo je skrivala na vse strani...

Ne dolgo po tem je v divjem kriku in sami srajci pribežala na hodnik in klicala madame. Ta je prišla na hodnik in ji zaukazala molčati.

«Kaj kričiš! Marš v sobo! Kravala ni treba!»

Mici se je zgrozila. Moj Bog, torej je vendar res! Gabi ji je že prvi dan nekaj namignila. Takrat ni verjela. Groza ji je iztisnila ves jok. Zbežala je v sobo nazaj, pograbila obleko in plašč in čevlje ter se na hodniku naglo začela oblačiti.

«Moj Bog, kaj se godi z menoj!»

Solze so ji kar same tekale.

«Ali misliš oditi?»

«Odidem.»

«Kam? Noč je zunaj in sneži!»

Ali potrebujete pomoči? Pokličite mene!

Najrajši pridem na veliko pospravilo, zakaj takrat lahko najbolje pokažem, kaj vse zmorem. Les in kovino, železo... emajl, aluminij in kamen — vse to očistim lepo, kar se da, ne da bi kaj trpelo pri tem! Zakaj glejte — jaz ne odpraskam nesnage. Jaz jo najprej razkrojim... šele potem jo odpravim! To pa zmore samo

ČISTILKA VIM ČISTI VSE!

Nemočna je obstala.

«Saj res, kam?»

Padla je na kolena pred njo. Po vsem telesu se je tresla. Prosila jo je, naj jo vzame k sebi v postelj.

Drugi dan zjutraj ji je dala madame knjižico.

«Lahko greš. Poišči si drugo službo, ako v moji nisi zadovoljna.»

Dva dni je iskala, dva dni obupno pre-jokala, tretji večer se je vsa izgubljena, ker ni našla nič, vrnila. Vsa premražena je bila, a vdana v svojo usodo. Domov ni mogla. Nič denarja ni imela prihranjenega. Vse je včeraj poslala domov.

Madame je bila spet prijazna. Mici je ostala. Tisti večer sta spali skupaj z Gabi. Gabi je bila videti zelo stara v obraz. To noč se ji je razodela. Vse ji je lepo povedala, nič ji ni prikrila.

«Preklete to življenje, naj ga živiš, kakor hočeš. Živina smo, živina, ki ji ni enake na svetu. Živiš, živiš, misliš, da je vse lepo, pa je v resnici vse grdo. Dokler si mlad, zdrav in čil, že se gre; ko se pa postaraš in te komaj kak star, zapit mesar pogleda, pa je konec že blizu...»

Tako ji je govorila Gabi pol noči, Mici pa je s solzami močila zglavnik.

Drugi dan zjutraj so jo vse tolažile.

Stopila je v okove, vsepovsod so ji zaprli pota in Mici se je vdala. Vse je šlo. Vse se je izgubilo. Samo sebe je izgubila. Le eno svetlo misel je nosila v sebi kot svetinjo: otroka svojega. Samo zanj je živela, samo zanj trpela in prenašala okove, težke udarce življenja. Kolikokrat je že segla po steklenici strupa, ki ga ji je tisto noč dala težko preizkušena Gabi, kolikokrat ga je spet odložila, zakaj tista misel po otroku je bila tako svetla v njej, da jo je vso presvetila.

«Kadar boš čutila, da je vseh koncev konec, takrat sezi po tej steklenici.»

To so bile besede Gabine in tiste prve noči spoznanja, tiste noči, ki jo je pehnila v brezno življenja. Gabi ni storila tako, kakor je rekla njej. Gabi životari naprej in se stara iz dneva v noč. Skrbno je skrivala Mici drobno steklenico, vedno jo je imela pri rokah.

«Ali ni zdaj vseh koncev konec?»

Tako se je vprašala Mici sredi noči in mislila nase in na Mihalekovo smrt. Tam na steni visi podoba Mihala, v dragonski uniformi in čeladi stoji tam in zre skozi temo v njo, ki leži na postelji. Ali niso njegove oči očitajoče? Ali ne govorijo njegova usta kletve?

V glavi je spet čutila vročino. Stopila je k oknu in ga odprla. Še vedno je lajal pes. Še vedno je klopotal klopotec, le Mihala in Mihaleka ni bilo več. Ničesar ni več. Tudi tista svetloba v njej je ugasnila. Zdaj je vse prazno v njej in okrog nje.

Ali ni to konec vseh koncev?

Čemu zdaj človeku še življenje, če mu je usoda vzela vse?

Mož bog, če bi Mihal še živel, če bi vsaj Mihalek še živel! Mati božja, očenaš, kateri si v nebesih... Tudi moliti ne more več. Vse je že mrtvo, samo tista steklenica se ji vedno iznova prikazuje pred oči. Da, tam v kovčegu je spravljena že več mesecev, nikoli se ni ločila od nje, povsod jo je spremljala. Vstala je in jo poiskala.

Položila jo je predse na mizo.

Kako čudno. Taka stekleničica, pa je vsega bivanja konec. Kako slabo je zgrajeno človekovo življenje! Kako majhno je, kako ničev! V to steklenico bi ga lahko stisnila, s to steklenico ga bo ubila.

Odprla jo je.

Vonj je bil neprijeten. Streslo jo je. Hotela je malo pokusiti. Samo z jezikom. Spet jo je streslo. Toda kdo bi okleval, kadar je že tako daleč? Kdo bi še premišljeval, ko je bilo že vse premišljeno in preživeto? Nič. Hitro, da

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila Dr. Pirčevo sladno kavo, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte vedno domači izdelek **Dr. Pirčevo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

bo prej konec bednega življenja. Ozrla se je po sobi, kakor da še nečesa išče, kakor da bi rada komu rekla še besedo v slovo ali stisnila roko. Pa ni bilo nikogar. Vse je bilo tako tiho kakor v grobu. In po strupu je dišalo.

Trdo je segla roka po steklenici.

Nič več se ni tresla.

Micika jo je sunkoma izpraznila.

Strašno jo je zažgalo, zakričala bi, pa je samo zaječala. Vstala je, toda noge so jo komaj še nosile. Težko je dospela do postelje. S poslednjimi močmi se je vrgla vanjo, se premetavala sem in tja in grizla v roko. Strgala je srajco s prsi in se grabila za svoje grudi. Z glavo je udarila ob leseno posteljo, nato se je utrujena ulegla. Soba se je zazibala, glava ji je padla čez rob postelje, počasi je izkušala zadremati. Toda v grlu jo je žgalo, kakor da teče razbeljeno železo po njem. Srce je močno tolklo, grudi so se vzpenjale ob težkih dihih pljuč.

«Mihalek!» je hotela zaklicati, pa ni bilo več glasu v njej. Dvignila se je, da bi zbežala pred bolečinami — toda noge je niso več držale. Omahnila je, izpoddrsnila na tla ... in nič več je ni bilo.

Njena pot je bila izhojena, njeno življenje končano, trpljenje dopolnjeno...

In zdaj leže vsi trije kot neposvečena trojica v tej zemlji, od človekovega trpljenja in prekletstva zaznamovani.

Oče, mati, sin...

Ljudje se ogibljejo tega kraja in otroci vedo, da tod ponoči straši. Le grobar Ledrc se ne ogiblje in ne boji teh grobov. Njih prijatelj je, njih zvesti služabnik in priprošnjik pred Bogom in ljudmi. Zato je postavil tisti železni križ v to zemljo. Kot sveto znamenje je, kot obtožba in klic iz grobov.

Ecce homo!

Glej, človek!

In vedno, kadar pride na pokopališče, obišče ta kraj. Star je in sključen sedaj. Župnik mu je že povedal, da bo čez poletje poiskal naslednika. Preveč pije, preveč se stara in preveč sovraži Ledrc ljudi. Pravijo, kako se pogovarja sam s seboj, kako kolne ljudi in da baje ne veruje več v Boga. On pa se ne zmeni nič več zanje. Samo z Murkom, ki je čez zimo čisto oslabil, se včasih srečata in pozdravita. Nič drugega si ne rečeta.

Zadnjič je bil grobar pri župniku.

«Če boste res poiskali naslednika, prav... toda tisto zemljo tam za pokopališčem, tisto prekleto zemljo, pustite še meni. Oskrboval jo bom in vodil. Moja kri leži tam, moje roke so izkopale tiste grobove in jih zagrnile.»

Vaš uspeh in Vaš užitek

v zimskem sportu sta odvisna od Vaše opreme

Če kupujete nove potrebščine, izbirajte previdno. Smuči in ostala oprema znamke

«BEKA»

je vodilna in brez dvoma najboljša v državi

Tvrdba je prejela letos na mednarodni razstavi v Londonu najvišje odlikovanje

Grand Prix in zlato kolajno

«BEKA» Vam pripravlja novosti in presenečenja - «BEKA» Vam nudi vse za zimo - «BEKA» vodi

Novo!

«Beka» - Slalom - streme, kompletno 125 Din; jekleni robniki letos le 80 Din

«Beka» - dresi v novih praktičnih krojih: 1^a loden 470 Din; 1^a impreg. švedski trikot 630 in 760 Din

Na razpolago so vsakomur: katalog - revija «Vse za zimo», cenik in prospekt «Sportna oblačila»

Detajlne trgovine:

Ljubljana: B. KOLB & PREDALIĆ, Šelenburgova ulica št. 6

Maribor: «SPORT», zaloga Beka-izdelkov, Trg Svobode 6

Vsakdo, prav vsakdo

mora fotografirati!

Posnetek z Agfa-Box-kamero šte. 24.

SODARSKA ULICA V LJUBLJANI.
Fot. dr. Leo Hribar.

Dejstvo je, da fotografiranje ni več luksus, temveč obča zadeva vsakega naroda, ki si hoče ohraniti svojo zgodovino ter kulturo in ki hoče korakati vzporedno z razvojem ter napredkom današnjega časa.

Splošno vlada mišljenje, da je za dobro fotografijo neobhodno potreben dragocen in z vsemi specialitetami opremljen aparat. Toda to ni res! Čim bolj komplicirana in čim dražja je fotografska kamera, tem težje je fotografiranje. Le poklicni fotografi in znanstveniki uporabljajo komplicirane kamere, ker morajo fotografirati pri najrazličnejših okoliščinah, torej tudi v dežju in v megli. Mi pa nameravamo fotografirati samo ob soncu in v lesketajočem snegu, ki nudita vsaki sliki res pravo življenje. Pri taki svetlobi nam bodo uspeli tudi z novo Agfa-Box-kamero šte. 24, ki je pravkar prišla v promet, zajamčeno lepe, ostre in čiste slike.

Glede na to smo naprosili Agfa-tvornice, da podpro fotografijo v dravski banovini s tem, da nam odstopijo 3000 komadov te kamere po lastni tovarniški ceni. V popolnem razumevanju našega stremjenja so omenjene tvornice ugodile naši prošnji in nam nudijo to kamero po lastni tovarniški ceni Din 100— za komad. Toda dobili smo le omejeno število teh kamer, in sicer samo 1000 komadov; zaradi tega moramo izbrati le iznajdljive in domislekov polne lastnike, ki imajo s tem dane vse pogoje, da postanejo dobri fotoamaterji.

Zato dobi Agfa-Box-kamero 6×9 cm po lastni tovarniški ceni Din 100— le tisti, ki bo pravilno rešil našo križanko:

Rešitev križanke naj se predloži ali pošlje po pošti Drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica šte. 5, kjer prejme vsakdo, če je križanka pravilno rešena in če položi Din 100—, takoj fotokamero (po pošti s povzetjem). Za sporne slučaje pravilne rešitve te križanke je v Drogeriji Gregorič na vpogled po javnem notarju gospodu dr. Kuharju Andreju v Ljubljani overovljena originalna rešitev.

Ta razpis se zaključi nepreklicno za Ljubljance dne 24. decembra 1933, za one izven Ljubljane pa dne 31. decembra 1933.

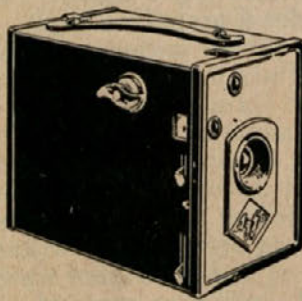
Tisti, ki bodo na podlagi pravilne rešitve prejeli v Drogeriji Gregorič Agfa-Box-kamero, se morajo pismeno in z odgovornostjo vseh posledic zavezati, da ne bodo izdali in razširili pravilne rešitve.

Drogerija Gregorič, LJUBLJANA

Prešernova ulica št. 5.

Odrezati in odposlati.

Opis Agfa-Box-kamere šte. 24 za navite filme formata 6×9 cm:

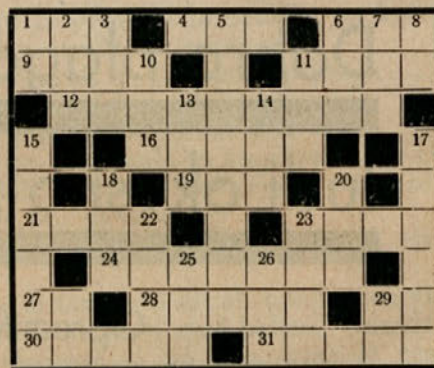

Solidno izdelan obod, prevlečen s papirno imitacijo usnja. Usnjata ročka. Zaklop za momentne in za časovne snimke. Dve. v. kamero vdelani iskali. Prvovrstna pokrajinska leča.

Vodoravno: 1 nikalnica, 4 turški poveljnik, 6 živalski produkt, 9 ni mlad! 11 reka, 12 glej opomba, 16 gaganje, 19 sadna tekočina, 21 okraj, 23 peskovit breg, 24 Župančičeva pesnitev, 27 ne Vi! 28 domača žival, 30 pomorski ropar, 31 srbska jed.

Navpično: 2 znana kratica, 3 sijaj, 5 glej opomba, 6 mesec, 7 svetopi-semska ženska oseba, 8 pritrjevanje, 10 glasbeni instrument, 11 ni lačen! 13 perutnina, 14 termin, 15 morski rak, 17 slovenski pisatelj, 18 divjačina v srbohrvaščini, 20 ... ima tudi najlepša vrtnica, 22 letni čas, 23 prtok Šavinje, 25 vladarski naslov, 26 jeza, 29 kratica dolžinske mere.

Opomba: 12 vodoravno in 5 navpično znana trgovina v Ljubljani.

Izjava.

Podpisani izjavljam, da sem zgornjo križanko rešil sam in se zavezujem, da svoje rešitve ne bom izdal nikomur in jo obdržal tajno.

Ljubljana, dne

Naslov:

Ime in priimek:

Poklic:

Kraj: Stanovanje:

Naročnina za revijo «Priatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132—, za pol leta Din 68—, za četrt leta Din 35—, za vezavo v platno se doplača Din 60—. Posamezna knjiga Din 30—. Izdaja konzorcij revije «Priatelj».

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajski, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

To je res užitek takale izborna DR. PIRČEVA sladna kava.

Ima čudovito aromo in izvrsten okus.
Zahtevajte tudi Vi vedno samo
dr. PIRČEVO sladno kavo,
ki je pravi domač izdelek.

*nošenega sledu več
o zobnem kamnu
odkar uporabljate*

SARGov

KALODONT